

Handwritten: **Handwritten:** *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*

טשענסטאכאווער צייטונג

Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*

Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*

Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*
Handwritten: *Handwritten:*

Piątek 28 czerwca 1935

ליכט-צינדען 7.39

פרייטאג פ' שלח כ"ח סיון תרצ"ה.

Rozpoczyna się wakacyjny kurs
BUCHALTERJI
 pod kierunkiem
R. German-Szumacherowej
 Kończącym wydaje się świadectwa.
 Kancelarja: ul. Dąbrowskiego № 11
 mieszk. 5, II p., front, tel. 22-75.
 Tamże I-sza SZKOŁA PISANIA NA MASZYNACH.

קעלער-שטובען צו פערדינען
 גינסטיג אויף סקאלדעס, עס איז אויך דארט א
 קארדעס צום קאלען אייער.
 ערקונדיגען זיך ווארשאווער 5 ביים ווירט.

לאראווינעס (אייזקאסטענס)
 אויסגעצייכענטע מיט אויפלאזע פון קארקע-האלץ ווי אויך
 בוי-האלץ, טישלע-האלץ, געהיבלעטע האלץ
 עמפעהלט צו זעהר ביליגע פרייען
 פירמע **ברידער פאקטא-אונא**
 נארוואוויטשא 83, טעלעפאן 24-14.
 גינסטיגע בעדינגונגען.
 אין טאראק ווערט מעכאניש בעארייט און אויסגעפערטיגט
 אלערלע האלץ, גרויסער אויסהאל פון דעמאנע ברעטער.

Rozjaśnia i nadaje przepiękny
 blond kolor włosom
ORION - ESSENCJA
 Rumiankowa.

KAMIŃSK
PENSJONAT F. MRÓWKOWEJ
 willa „Rozalja”
 otwarty od dnia 1-go czerwca
 Willa położona w lesie, ładne słoneczne
 pokoje. Kuchnia rytualna, wykwinna
 i obfita.
 CENY PRZYSTĘPNE.

Czysta cera bez plam i piegów to:
 Krem
„ORLANDO”

FABRYCZNA, PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ”
 ul. Berka Joselewicza 2.
 מיר נעמען אן צו האשען קראגעס מיט לאנג-דויערענדע
 שפיגל-גלאזן, אויך נעמען מיר אן **כעמיש** צו רייניגען און
 צו פארבען אלערלע קליידונג.
 ספעציאליטעט: 1) פארבען לעדערנע קורטעס
 2) דעטאשירען (אויסנעמען פלעקען און האשען).
 א-טונג: פלעקען ווערען אריינגענומען אויפ'ן ארט.

Karaluchy, pluskwy
 i inne robactwo tępi proszek
„MORANT”

KINO „EDEN”.
 די לאנג-ערוארטעטע סענסאציע!
שירלי טעמפל
 וועגן וועלכער ס'רעדט די גאנצע וועלט אין פילם
Tajemnica małej Shirley
 איבערן פראגראם: דער אונגעווענליכער
BUSTER KEATON
 אלס
zakochały zegarmistrz
 טאט און אקטואליען פון דער וועלט.
 שבת אין וואנטאג האל 12 — מיטאג-טעאטער

אונזער געשעפטס-פריינד הי' **יהושע שמואלעוויטש** און פרוי
 ווינשען מיר א הארציגען מול-טוב און מיר דער התונה פון זייער טאכטער
ליפקא מיט הי' **משה דוד שמואלעוויטש**
 דעם יונגען פאר — א צופרידען צוזאמענלעבען.
 אדמיניסטראציע „טשענסטאכאווער צייטונג”.

Z intencji zaślubin syna i brata naszego
ARTURA z p. ZOSIĄ BESTERMANÓWNĄ
 życzymy dużo szczęścia i szczęśliwego współżycia.
I. Borzykowski
M. Borzykowski. Tel-Awiw
S. Borzykowski, Częstochowa.

צו דער התונה פון אונזער קוין **אנשעל בארזיקאווסקי** מיט פרוי.
 זאשיא בעסטערמאן א הארציגען מול-טוב און אייביגע גליק
 ווינשען
יצחק רייבער און בלה.

Z intencji zaślubin przyjaciela naszego **ARTURA BORZY-**
KOWSKIEGO z p. ZOSIĄ BESTERMANÓWNĄ życzą dużo
 szczęścia i wiecznego zadowolenia
WOŁKOWICZOWIE.

צו דער התונה פון פרוי. **באלא ניימאן** מיט הי' **געציל פושערקאווסקי**
 ווינשען א הארציגען מול-טוב און א בליהענדע צוקונסט.
 די עלטערען — מיטל בנות.

אין דער האנדווערקער-שולע
וואקירט א פאסטען פאר א שלאסער-מייסטער.
 אפערטען אין דער דירעקציע פון דער שולע
 גארנצארטקא 8.

דער שטאלץ פון די מוטער
 איהר פנים שיינט פאר גליק, ווען מיר
 מען פריינדליכע און שניידע פערזאנע
 דערן איהר זיס קינד. עס דאכט זיך
 אז אויך איהר טייער קינד פיהלט זיך
 גוט אין שניידע ווייניג ווינשענדיג
 קענדיג די קליינע מיטטעלען
 עס מיט צופרידענהייט. אלץ שמעקט
 מיט פרישקייט און ווינשענדיג
 וואו אין הויז ווען דא קינדער דארף
 דער ערשטער פרינציפ זיין צו האלטען
 זיין. אלע מוטערס דארפן קערפער צו
 בענוצען צו פלענען דעם קערפער און
 וואשען די קינדער-וועש גוטע ווייף
 איבעראל בעקאנטע וואש ברעטל, דא
 מאקס קענען זיי זיין אויף שטאלץ ווי
 אס די מוטער. ווייף קאלאנאלאסטיק
 וואש-ברעטל, אויף איידעל ביים בענ-
 פערמוירט אין שפאראס ביים בענ-
 צען.

Kollonlay
 mydło z pralką
 jest lepsze.....
 267

אגודתוונגען אויף אלע שטערט פון פאן-רוסלאנד
 אויף **פארגאסין** נעמט אן:
 און אבטוילונגען **Bank Gospodarst. Krajowego**
 טשען קאמפ (22.000) און אבטוילונגען **Bank PKO**
 (פ.ק.א.) פאן-טעל פאסט-
 Państwowy Bank Rolay
 Pow. Bank Kredytowy S. A.,
 Bank Zachodni S. A., Tow. „Hias”, Pow
 Bank Związkowy, Bank Handlowy, Bank Związku Spółek Zarob-
 kowych, DłB T. Bunimowicz, Wilno Oddział Banku Drezdeńsk.
 אין אנדערע גאנצן אלע פאסט-אמטען.
 פאקט די נאמע פריי-קיראנטען מיט די פערקלענערטע פרייען.
 אינאמאציע קעמלען אלע דערמאנטע אונטערזייערע און די געוועזענע „הייטס”
 Warszawa, Plac Grzybowski 10. Tel. 275-63.

ברכת מוט'ס גליכע ל"ב מר חיים פורנשטיין ומשפחתו לארשיו בתו שרה
 יח"ר שחרו ממנה רוב בנות.
 האחים סקריניא ומשפחותיהם, ווילן.

Państwu **BORNSZTAJN**
 z intencji zaręczyn Ich córki p. **SARY z p. M. BESERGLIKIEM**
 życzą szczęścia i powodzenia
Pankowscy i Majerówna, Wieluń.

אונזער פריינד הי' **חיים פארנשטיין** און פרוי צו דער פערלאנג פון זייער טאכטער
 ווינשען מיר זי פיל בנות.
 הערשעל וואלמאן און פרוי, ווילן.

געניא אלטמאן
 חתונה געהאט.
 טשענסטאכאוו, אין יוני 1935.

אונזער פערזאנלעכע-מיטגליד הי' **לייביש באום** און פרוי צו דער התונה פון
 זייער זון **אברהם** מיט פרוי. **געניא אלטמאן** א הארציגען מול-טוב און גליקליכע
 צוקונסט ווינשט
 די פערזאנלעכע פון שניידער-צען אין טשענסט.

צו דער התונה פון פרוי. **געניא אלטמאן** מיט הי' **אברהם באום**
 ווינשט א הארציגען מול-טוב.
 די עלטערען — מיטל בנות.

בברכת מול-טוב חמה ולבבית אנו מברכים את חברנו **יהודא באום** נ"י
 לרגלי נשואי בנו **אברהם** נ"י
 יונה לראות מהם רוב בנות ויזכו לבנות עתידים על חרי יהודה
 הועד והסניף בעלי-מלאכה דתיים בצ'נסטחוב.

בעקאנטמאכונג
 דער ראבינאט מאכט בעקאנט, אז דער אינהאבער פון דער יאטקע
ראובן ביאלעק, אסטאטני-גראש
 האט פערלירען דאס נאמנות וועגען כשרות
 און וויל יאטקע שטעט נישט מעהר אונטער קיין השגחה. די אלע, וועלכע
 עסען פאר פלייש זאלען דאס נעמען אין אכט און אין דער דאזיגער יאטקע
 קיין פאר פלייש נישט קויפן.
הרב ובר"צ.
 טשענסטאכאוו בירח סיון תרצ"ה.

אכטונג טשענסטאכאוו
 דער וועלט - בעריהמטער פסיכאלאג, טעלעפאט און סוגעסטיאנער
ו. מ. ע. ס. י. נ. ג.
 וועלכער ענטדעקט די געהימנישע פון יעדען מענט ווייט אויף א קורצע
 צייט אין טשענסטאכאוו און נעמט אן אינטערעסאנטען
2-טע אלע 31, 14, רעכטע אפיציע, 2-טער שטאק.
 ווער עס וויל זיך דערווייטער וועגען זיין גורל און שיקאל, וועגען די בעדאקען און אבויטען פון
 די פערזאנען וואס אינטערעסירען איהם, איבערהויפט וועגען ערשיידענע געהימנישע, זאל זיך
 בענוצען צום אויסגעצייכענטען קענער פון די מענטליכע לעבענס-געהימנישע ו. מ. ע. ס. י. נ. ג.
 נוצט אויס די געלעגנהייט!

Rozkład jazdy autobusów
 przedsiębiorstwa „Właściciele Autobusów w Wieluniu” sp. z o. o.
 obowiązujący od 1 maja 1935 r.
 1) Na linii Wieluń—Złoczew—Sieradz:
 Wyjazd z Wielunia do Sieradza godz. 5.30, 8, 9, 12.45 i 16.30.
 Wyjazd z Sieradza do Wielunia 8, 10.45, 14.20, 17.15 i 20.45.
 2) Na linii Wieluń—Rychłowie—Widawa—Łódź:
 Wyjazd z Wielunia do Łodzi godz. 5, 8.15 i 13.30
 Wyjazd z Łodzi do Wielunia godz. 14.30, 19 i 19.45
 Autobus wychodzący z Wielunia o godz. 13.30 i powraca-
 jący z Łodzi o godz. 19 w piątki i soboty kursować nie będzie.
 3) na linii Wieluń—Osjaków—Szczerców—Łódź:
 Wyjazd z Wielunia do Łodzi o godz. 6.
 Wyjazd z Łodzi do Wielunia o godz. 17-30.
 Kurs powrotny z Łodzi w piątki będzie miał odjazd o
 godz. 14. W soboty autobus kursować nie będzie.
 4) na linii Wieluń—Osjaków:
 Wyjazd z Wielunia do Osjakowa o godz. 8 i 17.
 Wyjazd z Osjakowa do Wielunia o godz. 9 i 18-30.

העסלייבן דעמאנאגיע.

די רעדעס זענען אזוי אידיאטיש, אז מער ווי א שטייכעל רופען זיי נישט ארויס. דערפאר אבער פיהלען מיר, ווי די לופט ווערט וואס אמאל מעהר פער גיפסטע און ווער ווייסט מיט וואס דאס וועט זיך ענדיגען. דערווייל זענען די רעזולטאטען זעהר ביטערע.

דער דאזיגער ענדעקישער ארויס-טריט האט אפילו אנגעטראפן, אויסער פון די יודען, אויך אויף א ווידער-שטאנד מצד די פ. פ. ס. וועלכע הא-בען בעלויכטען זייער שטאנדפונקט, אז זיי האלטען סיי די יודישע און סיי די קריסטליכע ברוזשאווע פאר זייערע קלאסען-שונאים, אבער קיין גרויסע טויסט פאר אונז איז עס נישט, מיר זעהן בחוש, ווי אונז ווערט אלץ ענ-גער און ענגער און ווער ווייסט, מיט וואס דאס קען זיך ענדיגען.

די יודישע געזעלשאפט טהוט גאר-נישט, כרי אפצושוואכען די דאזיגע העצע. די יודען זענען פערנומען מיט זיימישע מחלוקות און זעהן נישט די געפארה, וואס רוקט זיך אָב אויף אונז.

אין דער פוילישער געזעלשאפט איז נאך פעהאנען גענוג איידעלע מענער, וועלכע מען קאן פערנומען ארויסצו-שרעטען געגען די דאזיגע רשעים און אפשוואכען זייער גיפטיגען סם, וואס זיי גיסען אריין אין ארגאניזם פון פו-לישען פאלק.

עס ווערט פערקיהלט דאס בלוט אין די אדערען צוהערענדיג זיך צו דער דאזיגער העסליכער דעמאנאגיע פון די ענדעקעס, און עס ווילט זיך לאכען איבער זייער טפשות, ווען — ווען דאס וואלט אונז נישט געברענגט קיין שאדען.

מיר דארפען אנווענדען אלע מעגליכ-קייטען אויפצוועקען דאס געוויסען ביי דער פוילישער געזעלשאפט, וועלכע איז נאך נישט פערסמט פון דעם דאזי-גען רשעות'דיגען סם און זיי צו בע-וועגען ארויסצוטרעטען געגען די דא-זיגע גיפט-מישערס.

מיר דארפען זיך שטארק פערטראכטען וועגען דעם.

ש.

Szczepienie ospy ochronnej
świeża krowianka
STARSZY FELCZER
ST. MITTLER
Częstochowa, Piłsudskiego 7
I-e piętro, tel. 18-04.

נו, געה, זיי א חכם...

קליינער פערלעטאן.

יודען האבען בעקומען גלייכע, ביר-געליכע רעכט, נ. ג. ג. זיי א חכם, אז אין 1935 טען יאהר וועלען יודען זיך נאך געפינען אין אזא שפ-המצב און מורא האבען פאר דער ליכ-טיגער שיי, זיי וועלען מוזען קעמען מיט'ן ראסיום און נאך אזעלכע שוואר-צע געשפגענטער.

ס'איז געשאפען געווארען א ווער-סאילער טראקטאט, וואס האט געזאלט פעהיסען די וועלט פון א מלחמה און דער דאזיגער טראקטאט האט געזאלט זיין קורש הקדשים, וואס מען טאר נישט פערשוועכען. טאמער האט עמי-צער פון די מלכות געוואלט חס ושלום פונע זיין אין א פונקטעל פון טראק-טאט, האט זיך אויפגעהויבען א ליארג ביז אונטער'ן הימל, נ. ג. ג. זיי א חכם, אז דוקא ענגלאנד, די גרויסע קולטורעלע מלוכה, וועט גאר זיין די יעניגע, וואס מיט איהר פאלט-אפמאך מיט דייטשלאנד האט זי מיט איהרע אייגענע הענד אליין בערגאבען דעם ווערטאליער-טראקטאט, נ. ג. ג. זיי א חכם!

דער אמעריקאנער פרעזידענט רוי-וועלט האט ארויסגעגעבען א פראיעקט, ווי אזוי צו לינדערן די ארבייטסלא-זיגקייט אין אמעריקא און ער האט ווירקליך געמאכט א רעוואלוציע, וואס האט אויפגעטרייטעלט די אמעריקאנער קאפיטאליסטען און ארויסגערופען פרייד ביי דער ארבייטענדער מענשהייט. און

פארשעצונג פון דער אלגעמיינער פערזאם-ליינג פון סוחרים-און פאבריקאנטען-פערזאן

היינו: אז ער האט נישט גענוי אי-בערגעבען די סיבה פארוואס די אלג-פערזאמלונג איז איבערגעריסען געווא-רען אין איז אפגעלייגט געווארען אויף א צווייטען טערמין.

מיר ערקלערען, אז מיר האבען נישט געהאט און האבען נישט בדעה פאלש איבערגעגעבען ידיעות, וואס זאלען שאדען ברענגען די זעהר וויכטיגע אינסטיטוציע, וואס רופט זיך, "סוחרים-פערזאן", פערקעהרט, אונזערע נאטי-צען און קאמפניקאטען, וועלכע מיר דריקען כסדר וועגען דער אויפגענדער-מאטער אינסטיטוציע, זענען דער בעס-טער בעווייז פון אונזער פאזיטיווער בעציהונג צום סוחרים-פערזאן. די בעצערקונג פון ה' פרושיצקי איז גע-ווען בלויז א רעזולטאט פון אינטריגעס פון געוויסע פערזאנען, וועלכע ווילען שאדען ברענגען אונזער צייטונג, און ה' פרושיצקי, צו וועלכען מיר האבען פולע אכטונג, האט זיך לידער געלאזט פראוואצירען פון די דאזיגע מענשען. איבריגענס, ה' פרושיצקי, האב איך אייך באזיר אויף דער פערזאמלונג דאס זעלבע אויסגעוויזען.

דאך ה' פרושיצקי, ווילען מיר אייך אויפמערקזאם מאכען, אז איהר האט א ביסל איבערגעכאפט דערביי די מאס...

ה' שטילער טרעט ארויס געגען אונ-זער בעריכט, ה' לאמא דער ארויסטריט זינער געגען ה' גאלדשטיין, וועגען וועלכען מיר האבען געשריבען, האט נישט קיין פערזענליכען כאראקטער. מיר קאנען דעריבער נאך דא ערקלע-רען, אז מיר האבען געברענגט די פארטווארפען פון ה' שטילער געגען ה' גאלדשטיין אזוי ווי ער האט עס ארויס-געזאגט אויף דער פריהערדיגער פער-זאמלונג, וואס ה' שטילער קאן זיכער נישט אפלייגענען. אדרבה, זאל דער ה' שטילער אונז צי דער טייל בע-ריכט שטימט נישט מיט'ן אמת. צי ה' שטילער אבער האט געהאט מיט זיין ארויסטריט געגען ה' גאלדשטיין א פערזענליכע אדער אנדערע כונה — דאס קאנען מיר נישט וויסען, אין קיי-נעמס הארץ קריכען מיר נישט אריין. צו אונז יעדענפאלס קאן ה' שטילער קיין פרעסענסיע וועגען דעם נישט הא-בען.

צום סוף ערקלערען מיר נאכאמאל, אז מיר האבען לאיאל בעריכטעט ווע-גען דער ערשטער פערזאמלונג און דאס איז טאקע געווען די אורזאך פון זייער כעס.

מיר וועלען אויך אויף ווייטער ער-פולען אונזער זשורנאליסטישען חוב אין זיך ביי קיינעם נישט לאזען לערנען.

אמאל, אז מען האט בעקומען א דאקטאר אדער אנדערע קאמפניקאטען-דיפלאם, איז מען געווען גליקליך, איז מען שוין געווען פערזיכערט מיט פרנסה לעולם ועד, נ. ג. ג. זיי א חכם, אז ס'וועט קומען א צייט, דאס א געזע-דינטער דאקטאר אדער אנדערע קאמפניקאטען וועט מקאן זיין אזא אייגענע, וועלכער בעקומט א פאסטען פון א געווענליכען וואזשנע.

א שילער בעמיהט זיך אין משך פון גאנצע 8 יאהר אויסצעהאלטען די עג-זאמענס, און פעהאנען אזעלכע, וואס האבען טאקע גרויסע פעהיגקייטען און זענען זיכער, אז זיי וועלען בעקומען די געארטע מאטיריע. נ. ג. ג. זיי א חכם, אז צום לעצטען עקזאמען קומט צו פאהרען א דעלעגאט, וועל-כער קען נישט דעם שילער. און אן-הויבענדיג אויסצומערנען פערקומט דער לעצטער א טרעמען שוין-ער איז שוין אבגעשאכטען לעולם ועד.

פון דער געז. "טאז".

פער. דינסטאג פריה איז געשענעט געווארען דער ערשטער סעזאן פון די האלב-קאלאניעס.

די האלב קאלאניעס געפונען זיך אין גארטען פון פרעזעס ראזענבערג אויף יאסאגורסקא גאס. די קינדער געפונען זיך אויף דער האלב-קאלאניע פון 8 פריה ביז 8 אונטער, וואו זיי בעקומען גוט און געשמאק עסען פיער מאל טעג-ליך.

מיט די קינדער פערזעמט זיך א לעהר-ער און ערציהער-פערסאנאל פון 4 פערזאן און אונטער דער מעדיצינישער השגחה פון "טאז"-דאקטאר ל. גוטמאן. די אויפזיכט איבער דער ווירטשאפט פון דער האלב-קאלאניע האט פר. דר. י. ליפנינסקי.

אויפ'ן ערשטען סעזאן, וואס וועט דויערן 4 וואכען זענען געשיקט געווא-רען 120 קינדער. אין די נאָהנסטע טעג וועט דער "טאז" ארויסשיקען די ערשטע פארטיע קינדער אין זיין ווילדע אין אסטראו. דער "טאז" פראיעקטירט צו שיקען היינאָהר אויף קאלאניעס און האלב-קאלאניעס איבער 500 ארימע און שוואכע קינדער.

גלייכצייטיג ווערען געמאכט בעמי-הונגען צו שיקען א געוויסע צאָהל קינדער אויף קוראציע קיין טשעכאָו-סלאַ. נעק, י. קומענדיג וואָך פאָהרען אָב 4 קינדער.

עס וועט געשטעלט ווערען א דענק-מאל פאר מארשאל פילסודסקי אין טשענסטאָכאָ.

פרעזידענט מאַצקעוויטש איז אָבע-פאָהרען קיין ווארשא, כדי צו אינפאָר-מאירען דעם הויפט-קאמיטעט פון בעהערען דעם אנדערע פון מארשאל פילסודסקי וועגען דער איינהייטליכער דעציזיע פון דער גאנצער טשענסטאָכאָ-ווער בעפעלקערונג, וועלכע וויל בעה-רען דעם אנדענק פון מארשאל מיט א דענקמאל.

דער פארויצער פון קאמיטעט, גענ. וועניאָוואַ דילגאָשאוויטש האט אָפּגע-טירט דעם פראיעקט פון בויען א דענק-מאל אין טשענסטאָכאָ, עמפפעהלענדיג דעם פרעזידענט מאַצקעוויטש אנצו-טרויען די פארבייט א פאסיגען פאכמאן, וועלכער זאל געהעריג ערפילען די פער-אנטווארטליכע אויפגאבע.

פון דער פאליציי.

דער לייטער פון 2-טען קאמיסאריאט פאדקאמ, שטראפערל האט אנגעוויסען זיין 4-וואכענדיגען אורלויב, אין משך פון דער דאזיגער צייט האט איבערגע-נומען זיין אַמט דער לייטער פון 3-טען קאמיסאריאט פאדקאמ, טערונסקי, וועל-כער פערזאנלעכע מיט ביידע דערמאנטע קאמיסאריאטען.

מען פערטרויט א חבר זיין אינטימ-סטע געהיימניש, סיי פון פרווואטען לעבען, סיי וועגען דער פאליטישע טע-טיגקייט—אזי מען זיכער, אז יענער איז נ. ג. ג. זיי א חכם, אז יע-נער קוקט נאך ארויס אויף דעם ביי דיר געוואויר צו ווערען דיין געדאנק. כדי דין צו בערגאבען, יא, היינטיגע צייטען טרעפט דאס אַפּט...

מען האט איינגעארענט אַנ'ערשט-קלאסיגע צוקערניע ממש, "איראפא" און מען האט זיך דערמיט געגרייט און שטאלצירט. נ. ג. ג. זיי א חכם, אז טשענסטאכאָ איז אזא שטאט, וואס פערליידט נישט "איי-ראפא" און זי האט זיך טאקע פער-מאכט.

מענדיג לעבארט איז אריין אין דער קהלה אלס אַרטאדאקסישער פרנס. נ. ג. ג. זיי א חכם, אז ער וועט גאר ווערען א פארשטעהער פון קרן-קימת-קאמיטעט, וואס איז ביי איהם די גאנצע צייט געווען טריט...

אין ארבייט א גאנצען חורש און ריכט זיך צו בעקומען דעם ערשטען מיין געהאלט. נ. ג. ג. זיי א חכם, אז דער רעדאקטאר דערצעהלט מיר א מעשה, אז ער האט נישט... דאס גאנצע לעבען, אומעטום מאכט מען זיך פלענער, און מען מינט, א אזוי וועט זיך עס ענדיגען. נ. ג. ג. זיי א חכם, אז עס ווערט פון אלעם א תל.

שווער צו זיין היינט א חכם...

סמאָל.

יוסף שאי, וויען.

דער שיקר פערלויפט דעם אמת דעם וועג.

(נאך דער קראקאווער אדורכגעפאלענער קאנפערענץ).

די צוזאמענגערופענע קאנפערענץ פון וועלט-פערבאנד פון אלגעמיינע ציוניסטן אין קראקא, וואס האט גע- האט דעם ציעל דעם פערבאנד צו פערגרעסערן דורך ארייננעמען נייע לאנדעס-ארגאניזאציעס, וועלכע האבען ביז-הער צו איהם נישט געהערט, האט נישט נאך - ווי בעוואוסט - דעם ציעל נישט עררייכט, נאך גאר געגעבען די געלעגענהייט די אריינ- טרעטענדע זיך צו ארגאניזירן אין א בעזונדערע פערבאנד, אין אַנאָנימא- פערנער, וועלט-פערבאנדיגונג מיט'ן זיך- ארט אין לאנדאן.

מען מוז אלץ מודה זיין, אז דער פלאן פון א גרויס-וועלט-פערבאנד, מיט וועלכען דער פרעזעס פון וועלט-פער- באנד ד"ר שווארצבארג האט זיך ארומגעטראגען, האט געליטען א גרוי- סע פיאסקא. איצט זענען די אלגעמיי- נע ערשט אויף גוט צוהאקט און די אויסזיכטן אויף פערבאנדיגונג זענען א פערזינלעכע אפזאכט.

מיר מוזען צוגעבען, אז דער דורכ- פאל איז פאר אונז אלגעמיינע ציוניס- טען פון קאנגרעס-פויילען נישט געווען קיין גרויסע איבערראשונג. מיר האבען באַלד זיך נישט געמאכט קיין גרויסע איליוועס, דען מיר האבען געוואוסט, דאס אויב אַזעלכעס, ווי, למשל, דער „על-המשמר" פון קאנגרעס-פויילען קומט אויף דער אלגעמיינע ציוניסטישער וועלט-קאנפערענץ, קומט ער נישט מיט אַנדערע כוונות, ווי נאך דעם דורך איהם פערבאנדען וועלט פערבאנד צו פערטאפן אין זיינע הענד אָדער איהם אויפצורייסען פון אינעוועניג.

צופילע האבען מיר געהאט די גע- לעגענהייט קענען צו לערנען דעם „על- המשמר", אום נישט צו וויסען, אז פאר איהם איז נישט פערהאן קיין צו- ריקטריט פון די דרכים עקלקלות, אויף וועלכע ער לאָזט זיך, חדשים לבקרים - איינמאל אויף אַזעלכע און דאס צוויי- סע מאל אויף פונקט פערקעהרטע ווע- גען - און וועט נישט מותר זיין כחוט השערה, מעג אפילו די גאנצע ציוניסטישע אַרגאניזאציע צובראכען ווערען. פארוואס דאס איז אַזוי? צי קען מען דען חישד זיין די אנהענגער פון „על המשמר" אין מאַנעל פון ציו- ניסטישקייט - חס והלילה! אלץ וואס דען? דאס איז א גאנץ נאטירליכע ער- שיינונג. דארט וואו מען גלויבט בלינד אין א רבי'ן, געהט מען איהם בלינד נאך, אין וועלכער בלאַטע און זומם ער זאָל נישט אַריינפירן, וועל אמת כמה וכמה - אויב עס האנדעלט זיך וועגען דערהאלטען אַנאָנימא-פערבאנד.

וואס געהערט, וואס געזעהן.

געבליבען ביים אלטען.

עס איז שוין א דבר ידוע, אז אַלע אונזערע אלגעמיינע פערזאנלעכע פון די פערשידענע געזעלשאפטען זענען נאך א פאָרמאָלער ענין, פאָקטש עני- דערט זיך גאָרנישט. אַזוי ווי די אַלע פערזאנלעכע אָדער ווי די לייטונג ווי, אַזוי בלייבט עס און אזוי אויך דער אייגנע פון די וואַלען-הפּלל אַלעס בלייבט ביים אלטען.

באָגע דעם סוחרים און פאָבריקאנ- טען-פערראין האָב איך אָבער געגלויבט, עס זיי מיינען ערשט מיט דער אלגע- מיינער פערזאנלעכע, אַז זיי ווילען טא- קע רעאָרגאניזירן די פערזענלעכע און שאַפּען א געוונדענע פערראין, ווא- רום צו אמת דען האט מען אַזוי דער פערזאנלעכע געפירט אין דריי טע- מינען, צו וואס האט זיך די גאנצע פערזאנלעכע אבגעזאגט, אין דער צייט ווען פאָקטש לויט'ן סטאַטוס האט זיך נאך געדאַרפט ארויסלאָסענען סך הכל איין רייטעל פון דער פערזאנלעכע.

בין איך געווען כמעט ווי זיכער, אז דאסמאל וועט טאָקע ווערען אַנ- ענדערונג צום גוטען, און אַזוי ווי עס איז געווען ביז איצט, קאָן ווייטער נישט זיין-וועגען דעם דאָס זיך וויי- סען אַלע און אַט האט זיך טאָקע די פערזאנלעכע פערנומען צו

אָדער א גוט פרנסה-בענקעל פאר'ן רבי'ן - דאמאלס איז מען גרייט צו געהן אין פייער און פלאם, באַזיי אַלעס זאָל אונטערגעהן...

אַזוי איז געווען א נאָאויטעט צו זענען דערויף, אַז די דריי פערטיל- לינקע קורט בלומענפּעלד'ס „קדמה" וועט זיך שטאַרק איבערנעמען מיט'ן רוף צו פערשטאַרקען דעם וועלטליכען אַלגעמיינעם ציוניזם און וועט אָפּטרע- טען פון איהרע לינק-פערקירעוועטע ליניען - און נישט נאך וואס מיר הא- בען קיין שום פאַלשע איליוועס מיט דער קראקאווער קאנפערענץ נישט פערבינדען, נאך מיר האבען בעטראכט די קאנפערענץ אינגאנצען פאר א ברכה לבטלה און ממילא אויב עס ברענגט נישט קיין נוצען ברענגט עס שאדען.

פרעזעס שווארצבארג, זייענדיג טיעף איבערצייגט און האבענדיג דעם שטאַרקען גלויבען, אַז א מעכטיגע, פערציניגטע אַלגעמיינע - ציוניסטישע וועלט אַרגאניזאציע קען אַבראַטעווען דעם ציוניזם פון די הענד פון די שטעלליכע קלאסען און פארטייען, וואס האבען דעם ציוניזם פערקאפט אין זיי- ערע הענד אריין, מאַכענדיג פון איהם א אינסטרומענט פאר זייער קלאַסען- קאָמף - האט ער, אין דאָזיגען עהר- ליכען און פּעסעטען גלויבען - איינגע- לאָרענט צו דער קאנפערענץ אויך די כלומרשט אַלגעמיינע ציוניסטישע גרופ- רונגען און לאַנדעס-אָרגאניזאציעס, וועלכע האבען זיך אַרענטירט אויף לינקס.

ער האט געגלויבט, אַז אויך יענע וועלען וועלען פערשטעהן, דאס אויב מען וויל זיין אַלגעמיינע ציוניסטען, טאָר מען נישט זיין פון קיינעם אַב- הענגיג און נישט קיינעם אונטערגע- וואָרפּען, נישט די לינקע „מפא"י" און נישט איהר „הסתדרות העובדים", און מען מוז געבען די מעגליכקייט אונזערע אַרבייטער-קינדער, וועלכע קומען קיין אַרץ-ישראל, זיך אויסצולע- בען נאציאָנאַל און ציוניסטיש אין אַנ- אייגענעם אַרגאָן פון אַלגעמיינע ציוניס- טישע ארבייטער, און מען מוז איינ- מאַל פאר אַלע מאָל ארויסטרעטען אויף דער ציוניסטישער אַרענע אלס זעלבסט- שטענדיגער כּוח, וועלכער איז נישט אונטערוואָרפּען קיינעם - נישט רעכטס, נישט לינקס.

ד"ר שווארצבארג האט זיך גע- גלויבט, אַז די דאָזיגע וועלען עס בע- טראַכטען אַלס א זעלבסטפערשטענדיג- כע זאך, אַז אין אַזאָ וועלט-אָרגאניזאציע מוז הערשען דיסציפּלין, אַזוי גוט אויפ'ן קאנגרעס פּענ'ן וועלען אַ עק-

אנאניסעמיטישע ענציקלאָפּעדיע.

אַ געהיים בוך פון די נאַציס, וואס איז בעשטימט נור פאר ריינע אַריער.

פון יעקב לעשציןסקי.

בוך קיינעם נישט פערקויפּען און קיי- נעם נישט שענקען.

„איך ערקלער ביי מיין עהרען-וואָרט אז איך בין נישט קיין הינטערגעשטעל- טער שליח פון וועמען עס נישט איז." ווי ס'זעהט, בעוואָרענט מען זיך, אז קיין יוד זאָל בשום אופן נישט קא- נען בעקומען די דאָזיגע אויסגאבע. דער לעקסיקאָן ווערט געשאפּען „צום אַנדעק פון די געפאַלענע קרבנות פון אַלע פּעלקער אין דער מלחמה 1914-1918 וואס איז ארויסגעוועפּען געווארען פון דער געשעפט וועלט און פון יו- דען."

די מיטארבייטער פון לעקסיקאָן זע- נען צושפּרייט איבער דער גאָרער וועלט-שווייץ, אמעריקא, פראַנקרייך, איטאַליען, ענגלאַנד, סקאַנדינאַווישע לענדער, יאַפּאָן, רוסלאַנד און דער עיקר, פערשטעהט זיך דייטשלאַנד. אין דער פאַררעדע ווערט געבעטען מחילה ביי די וואס זענען ע'ל פי טעות פעררעכענט געווארען פאר יודען אָדער פאר געמישטע און ס'ווערט אויך ער- קלערט אז אַלע פראַטעסטען אבלייקע- נונגען, ערווינדערונגען אָדער אַנקלאַגעס פון יודען וועלען ווערען אינגאָרירט. ווייל די רעדאַקציע שטעהט אויפ'ן שטאַנדפונקט אז מיט יודען קאָן מען נישט האבען קיין דעל און מען קען זיך מיט זיי נישט משפּט'ען און נישט לאָדען. „דער עהרען-קאָדעקס פון דער מענשען-ראַטע איז גאָר אַנדערש פון קאָדעקס פון דער געגען-ראַטע און פון איהרע נאָכשלאַפּערס" - „געגען-ראַטע", מיינט מען, פערשטעהט זיך יודען, אין דעם אַריינפירן ווערט אַפּגעגעבען, אַ סך פלאַץ די בעווייזען, אַז יודען זע- נען „געגען-ראַטע", א פאַראַזיטען- פאַק פון אַנהויב פון זייער קאָמיטעל איז איינער שיקעראַנץ, וואָס האָט נישט לאַנג אויך אַרויסגעגעבען א גאנצען בוך, אין וועלכען ער בעמיהט זיך צו דערווייזען, אַז יודען זענען נישט גע- וואָרען נאָר געבוירען געוואָרען פאַר- זעטען.

יעדען אַפּגענענט ווערט צוגעוואָגט, אַז זיין נאָמען וועט קיינעם נישט אַרויסגעגעבען ווערען, אויך די נעמען פון די מיטאַרבייטער ווערען נישט אַנ- גערופּען, ווייל „ס'לויפּען אַרום פראַנק און פריי גענוג אמת'ע פערברעכער און ווילדע היות", דערביי גיט די רע- דאַקציע צו: „אויב יודען וועלען אונז פּעשולדיגען אין פחדנות, אין פיינדיג, איז דאס נאר אונז א קליינע זאָרג, זאָלען זיי, מיר רעכענען זיך נישט מיט זיי, און אַזוי ווי יודען ווערען נישט צוגעלאָזט אויף קיין היטלער פערזאנלעכע, כאָטש דאָרטען ווערט דאך וועגען זיי גאנץ וועניג

איך האָב איצט בעקומען אַנאָנימא- און פאַטאַגראַפּיעס פון א ענציקלאָפּע- דיע וועגען יודען און יודענטום, וואס די דייטשע נאַציס גיבען אַרויס. איך האָב שוין לאַנג געוואוסט אז אזא ענ- ציקלאָפּעדיע ווערט ארויסגעגעבען; אז זי ווערט אָבער נישט פערקויפט פריי. נאָר צוגעשיקט צו מענשען וועגען וועל- כע זיי האבען גענויע און זיכערע ידיעות, אַז זיי זענען נישט קיין יודען און נישט קיין יודען-פריינד. איצט האָב איך ענדליך די מעגליכקייט צו געבען דעם לעזער א קלאַרע פאַר- שטעלונג וועגען דער דאָזיגער ענצ- יקלאָפּעדיע.

דאס אינטערעסאַנטסטע אין דעם דאָ- זיגען לעקסיקאָן איז געווען דער אַריינ- פיהר און די ערקלערונגען פון די רע- דאַקטאָרען און ארויסגעבער. מיר ווע- לען טאָקע פון זיי ברענגען גרעסערע ציטאַטען. דער לעקסיקאָן הייסט: „סי- גילא ווערי" וואס עס איז דער טייטש: „דער טעמפל פון אמת", דער לעק- סיקאָן איז געווינדעמט „יודען, יודען- פריינד און יודען-פיינד פון אַלע ציי- טען און לענדער. גאנץ בעזונדערס פון דייטשלאַנד. זייער תורה, זייערע זיטען און מנהגים. זייער גנבים-שפּראַך, זיי- ערע פאַלשע נעמען, זייערע געהימע קרייזלעך."

ביז איצט זענען שוין ערשינען פינף בענדער; יעדער באַנד האט 120 זייטען; ס'וועלען נאָך ערשיינען צוויי בענדער. די ארויסגעבער זענען „די וועלט ליגע געגען דעם שיקר" און דער „פערבאנד פון ארישע קריסטען". יעדער, ווער ס'בעשטעלט דעם לעקסיקאָן מוז אונ- טערשרייבען פאַלגענדע ערקלערונג:

איך בין נישט פון יודישער אבשטא- מונג און האָב נישט אין זיך נישט קיין יודיש בלוט און האָב נישט קיין יודי- שע קרובים. איך ערפּעליכטע מיך דאס זעקסווייז, ווי אנדערשוואו, און עס מוז דעציירען דער בעשלוס פון רוב- אָבער אין זיינע ראָדע ברייטען פון ציו- ניסטישען גלויבען האט ער נישט גע- זעהען מיט וועמען ער זעצט זיך צום טיש - און ער איז מיט זיין גרויסצו- גיגען פלאַן אדורכגעפאַלען.

עס געשעהען אַ סך זאכען פאר דער צייט, ווען דער דור איז נאך דערצו נישט ראוי, שפּעטער ערשט זעהט מען, ווי ריכטיג, ווי אמת די זאך איז. אָבער „שיק אין לו רגלים" און פאַהרש אין קאָרעטען, היינט אפילו אין איינאַמאָבילען, און פערלויפט דעם אמת דעם וועג; דער אמת ליידער געהט צו פוס, לאַנגזאם, אָבער קומען וועט ער פאַרט.

אז אויך דאָ, וואו ס'איז געווען א גרוי- סער שטורם און ס'איז געווען צו ער- וואַרטען, אז ס'וועט עפעס דאָך אויפ- געהאן ווערען-איז ווייטער געבליבען ביים אלטען.

פרי צו ראטעווען דעם בודזשעט...

אויף דער זעלבער פערזאנלעכע איז בעטראכט געווארען דער בודזשעט, וואס בעטרעפט אויפזיעל און אויפזיעל, לויט וועלכען די הוצאות זענען ווי אומקעטום רעאַל. וואס קומט אָבער אַרויס, אז די הכנסות זענען ליידער נישט רעאַל. טראַכט מען אזוי, ווי מען קריכט ארויס פון זיי חובות. שפּרינגט אויף איינער, דער ה' נ, און גיט א פייערליכע ערקלערונג, אז ער שענקט 50 זל. אויפ'ן יער-פילדוסדסקי. למחילה האט זיך דער עולם נישט אַרעכענירט, זיי האבען געהערט 50 זל. האבען זיי געמיינט, אז דאס הויבט ער אָן דער ערשטער מנדר צו ווין 50 זל, פרי צו ראטעווען דעם בודזשעט, און אז ס'מסתא וועלען זיי ה'ה, וועלכע הא- בען איינגעלייגט וועלטען, אַז זיי זא- לען געוועהלט ווערען אין דער פער- וואַלטונג, נאכטהאן דעם דאָזיגען ביי- שפּיעל. דערווייל האבען זיי אָבער זיך דאך אַרעכענירט, אז דאס מיינט מען פאַר'ן יער-פילדוסדסקי, וואס דער קרן- קימת מיהרש די אַקציע, ס'פערשטעהט זיך, אז דער פאַרזי- צער האט דעם גרייטען גלבן געגעבען צו פערשטעהן, דאס זי 50 זל, וואס

גערעדט, אַזוי איז אויך דאָס דאָזיגע בוך געשריבען פון נישט-יודען, אָהן יודען, איבער יודען, אָבער נישט פאַר יודען."

ווי דער דייטשער מנהג איז, זענען אַ סך זייטען אַפּגעגעבען אויף ליטע- ראַטור-און קוועלען-אָנווייזונגען, פער- שידענע קירצונגען און סימנים, איינ- טיילונגען און סיסטעמאטיזירונגען, הפּלל געמאַכט לויט אַלע געזעצען און פיהרונגען פון אמת'ער וויסענשאפט. די רעדאַקציע ערקלערט פארוואָס זי האלט זיך ביים סדר לויט אמת'ע ביה און נישט לויט בעזונדערע בעשעפטי- גונגס-גרופעס. אָדער לויט לענדער און מלכות, ווייל ביי יודען און פאר יודען זענען נישט פערהאן קיין ברעניצונג אין גאליציען געבוירען ווערט אַז יוד און אמעריקא סענאטאָר אָדער פרעדי- גער פון א סעקסע און שטאַרט אין אפריקא אלס בעזיצער פון גאָלד-גרו- בעס, אָדער: דער יוד איז אומקעטום און ערגעץ נישט; א יודישער דיכטער איז איינציטיג א טעאטער דירעקטאָר און א פרויען הענדלער; א יודישער קאָמערציען-ראַט אַזא קאָמוניסט, פון צייט צו צייט א דיכטער און א עטי- שער שריפטשטעלער; א ווירטשאַפּטס- פאָליטיקער ווערט ביי זיי פּלוצים א מאַכער פון קינסטלערישע ווערק. דער לעקסיקאָן פערנעהמט זיך נישט נאך מיט יודען און מיט אבשטעמענדע פון יודען, נאך אויך-און זעהר א סך- מיט די „יודען-קנעכט", די לעצטע כא- ראַקטעריזירט דער אריינפיהר אַזוי:

„דאס זענען מענשען פון שוואַכען כאַראַקטער און אַפּט פּיזיש נישט גע- זונדע מענשען, נישט פולווערטיגע, וועלכע ווערען גרינג אַנגעשטעקט פונם יודישען פאראזיטען סם, אין דער שולע, אין דער היים אָדער אין דער קירכע, פון יודישע ליטעראַטען, דאָקטוירים אָדער אדוואָקאטען. דעגענערירטע, בע- וואנדערען זיי די יודישע ריהרעו- דיגקייט."

רעדענדיג וועגען די יודישע ענצ- יקלאָפּעדיעס, זאגט דער אריינפיהר, אז זיי זענען אויסגעפוצט און צוגעפוצט ווי די יודישע דאָמען אין די קור-ער- טער נייע אָדער באדען-באדען. די רעדאַקציע דערצעהלט, אז זיי גרייטען צו א זאַמלונג פון יודישע פאַרטעטען פון דער גאנצער וועלט, א זאַמלונג וואס וועט ערשט ווירען, אז יודען זענען נישט קיין מענשען- ראַטע נאָר א „געגען-ראַטע" א געבוי- רעגע פאַראַזיטען-ראַטע.

די מיטארבייטער פון דער נאַצי-ענ- ציקלאָפּעדיע וועלען נישט אבטהאן זיי- ער ארבייט און זיך אומקעהרען יעדער צו זיין פרויען לעבען אָדער פרויען פּעשעפטיגונג נאך וועלען פון זיך שא- פּען די גרונד-גרופע אָדער די באַזע פאר דער אַלגעמיינע אינטערנאַציא- נאַלער אַנטיסעמיטישער אַרגאניזאַציע. די „סעגילא ווערי", דער טעמפל פון אמת' וויל פריהער פון אַלץ און

מען זאָל עפענטליך ערקלערען, אַז זיי לעזען נישט קיין יודישע צייטונגען.

ביי קיין שום אומה ולשון קאָן דאָס בשום אופן נישט מעגליך זיין, און נאך ביי אונזערע יודעלעך קאָן דאס טרע- פּען...

א נייע פרנסה.

פון טאג-צו-טאג ווערען אַלץ די פרנסות שוואַכער. ס'איז שוין כמעט נישטא ציוואט זיך צו נעמען. גאט פערלאָזט אונז אָבער נישט און איידער עס לאָזט זיך אויס איין פרנסה-צווייג, איז שוין דא א צווייטע, אין נעמליך: ווי בעוואוסט איז די איינציגע טע- טיקייט פון געוויסע געזעלשאפטען דאס איינאָרדענע בלומעל-טעג. היות אָבער ווי ס'געפינען זיך היינט זעהר וועניג אידעאליסטען, וואס זאָלען זיך אַוועקשטעלען א גאנצען טאג אויף דער היץ און שטעכען אפצייכענען אין די קלאַפּעס, זינגט מען מענשען, וועלכע בעקומען בעצאהלט פאַר'ן טאג און זיי טהוען שוין די ארבייט.

זעהט מען טאָקע ביי די קעסטלעך געדינגענע מענשען, וואס בעקומען זיי- ער שוין-יום, פאַר דעם אָבער ארביי- טען זיי בעטריי א גאנצען טאג, און אויב ס'איז נויטיג צוזאמען מיט'ן ווייב און אויך מיט די קינדער, און אזוי ווי יעדע וואָן קומען פאַר עטליכע בלי- מעל-טעג, האָבען יודען פרנסה. דער דאָזיגער אויפטהא איז ווערען

ד"ר אברהם זאליץ

וויצע-פרעזידענט פון ערשטען ציון. קאנגרעס.

צוריק צו הערצל!

ווען מען זאל מאכען אַנאַנקעטע ביי די פערשידענע גרופען אין ציו-ניסטישען לאַגער אויף דעם טעמא: „צי געהערן זיי אין די וועגען וועלכע עס האָט אָנגעצייכענט דער שעפער פון יודענשטאט ד"ר טעאָדאָר הערצל און צי פיהרען זיי אויס זיין טעסטאָ-מענט? — וועלען מיר זעהען דאָס יע-דע איינציגע גרופע וועט ענטפערען: אַז נאָר זי איז די אויספיהרערין פון דער הערצל-אידעאָלאָגיע און אַז נאָר זי איז די פערטרעגערין פון דעם הערצליאַנישען ציוניזם. לאַמיר זיך ברייטער בעקענען מיט די חשובות, וועלכע עס וואָלטען געגעבען די פער-שערענע גרופען. נעמען מיר צום ערשטען די, וועלכע גרופירען זיך אין דער גרופע וואָס רופט זיך אַלגעמיינע ציוניסטען. וועלען מיר הערען: מיר אַלגעמיינע ציוניסטען זענען די ריכטי-גע יורשים פון דעם הערצל-פראַגראַם, מיר קאנען אָבער נישט קעמפּען פאַר אַ יודענשטאט און אויפשרייבען די לאַזונג אויף אונזער פּאָהן, ווייל זי היינטיגע לאַגע ערלויבט נישט דערצו-פריי. מיר עהרען און שעצען די ציו-ניסטישע אָרגאַניזאַציע, מיר קויפּען אַ שקל און מיר קעמפּען אויף דעם קאנגרעס פאַר אונזערע פּאָסטילאַטען (פאַר וועלכע ווייסען זיי אַליין נישט) וועלכע זענען צוגענוג פאַר אַלע ציוניסטען, ווייל זיי נעמען אַרום אי-די בינאַציאָנאַליסטען אי די יודענ-שטאַטלער. דער לינקער לאַגער אין ציוניזם טענהט: „הערצל איז אונזער אירעאָלאָג, הערצלי'ס טעסטאָמענט איז אונזער לעהרע, אָבער אַזוי לאַנג ביז עס קומט נישט אין אַ סתירה צום מאַרקסיסטישען קלאַסען-קאָמף, וועל-כער שטעהט ביי אונז אויף דעם ער-שטען פלאַן און וועלכער פיהרט אונז צום אויפבויע פון אַ סאָציאַליסטישען שטאַט אין ארץ ישראל. איצט געהערן מיר צו די מייסטענס קאָנסעקווענטע און פון אַנהויב אָן אויסגעהאַלטענע אין זייער פּאָליטיק רעוויזיאָניסטען, וועלכע ענטפערען: אויף אונזער פּאָהן איז פון דער ערשטער מינוט אויסגע-שריבען, דאָס מיר זענען די ריכטיגע הערצליאַנישע ציוניסטען, און נאָר מיר קעמפּען פאַר דעם ריכטיגען הערצליאַ-נישען ציוניזם. אָבער נאָר אַזוי לאַנג ווי אונזער פיהרער וויל עס. מיר שעצען און עהרען די שאַפונ-גען פון הערצל, אָבער ווען אונזער

פיהרער וויל, קאנען מיר אויך זיי צושטערען. די אַלע אַנטוואָרטען איבערצייגען אונז, אַז די אַלע גרופען קאנען נישט און זענען נישט דורכגעדריינגען מיט הערצלי'ס פראפעטישען גייסט, מיט זיין פערזענליכקייט, מיט זיינע שאַפונגען און זיינע שריפטען. פון דער געשיכ-טליכער פערספעקטיוו און אויך פון מיינע אייגענע איבערצייגונגען, וועלכע זענען ענטשטאנען אין מיין פערזענלי-כען פערקעהר מיט הערצלען, זעה איך דעם הערצל אַ נביא פון גאָט'ס גע-נאָד.

מיט זיין פראפעטישען גייסט זעהט הערצל דעם צוקונפטיגען יודענשטאט און בעשרייבט איהם אין זיין ווערק „יודענשטאט" און „אַלט-ניי לאַנד".

נישט קוקענדיג אויף די פערשידע-נע שטערונגען פון אינעוועניג און אויסעוועניג, נישט קוקענדיג אויף אַלע געגען אַקציעס פון דער אַסימי-לאַציע, נישט קוקענדיג אויף דער פא-סיוויטעט פון די יודישע מאַסען גע-לאנגט דאָך הערצלען, אַ דאָנק זיין שטארקען-ווילען און איבערמענשליכע אויסגעהאַלטענקייט צו שאַפען די ציו-ניסטישע אָרגאַניזאַציע, מיט זיינע ווערק און טהאַטען ווייזט הערצל די צוקונפט, אַ וועג, וועלכער מוז דערפיהרען צום אויפבויע פון יודענשטאט. מיט דער געשיכטע פון יודישען פאָלק פון פאַר 2000 יאָהר קניפט אָן הערצל אין אונזער געזעצגעבונג, אין סאָציאַלער און מאָראַלישער פאַרם, זאָרגט פאַר אַלע קלאַסען אין דעם צוקונפטיגען יודענשטאט.

הערצל האָט קיינמאל נישט פער-שוויגען די פאָדערונג פון אַ יודענ-שטאַט, אַזוי ווי עס פערשווייגען עס היינט אַ גרויסע טייל פון די ציוניס-טען, נאָר ער האט אָפּען און קאָנסעק-ווענט אַ יודענשטאט ביי די פעלקער פערלאַנגט. הערצל האט נישט געשאַפּען די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אַז זי זאָל זיין אַ ווערקצייג פון אַ פּאַרטיי, נאָר ער האט זי געשאַפּען צו דעם צוועק, אַז זי זאָל זיין דער כח, וואס זאָל דערפיהרען די יודישע מאַסען צו זייער ציעל: צום יודענשטאט.

די אַרבייטער-פראַגע לעזט הערצל מיט סאָציאַלער רעפּאַרם, מיט'ן 8 שעה'דיגען אַרבייטס-טאָג, מיט אַרבי-טראַזש און נישט מיט קלאַסען קאָמף און סאָציאַלער רעוואָלוציע. ביי הערצל

די פיהרער פון די פעלקער מוזען אָבער האָבען ביי זיך בעראַטער, וועל-כע זאָלען ווייטער שטויירען דאס לע-בען פון די יודען און דאס יודענטום. פרי צו וואָרענען און פעהרענען, אז די פעלקער זאָלען שוין קיינמאל נישט ארונטערפאלען אונטערן יאָך וואס די קינדער פון יעקב און דויד האבען טוי-זענדער יאָהרען אין איהם געהאַלטען די פעלקער.

די נאציס זענען נישט נאָר פאָרויכ-טיג, נאָר אויך ווייטזיכטיג, מענשען מיט אַ ווייטען קוק!

פון דעם אלעם ווערט אָבער אויך קלאָר, אַז כאַטש די יודען „קלייבען זיך חרוב מאַכען אייראָפּא", ארבייטען די נאציס פונדעסטוועגען אויס פלענער ווי אונז חרוב מאַכען. און קלויבען זיך נאָר נישט די מפה איינציגמען. וואס פאַר אַ גלעצענדען מאַטעריאַל שטעלט צו די נאצי-ענציקלאָפּעדיע צום לאַכען! ליידער אָבער איז עס נישט נאָר צו לאַכען!

מעהר פאַר אַלץ זיין אַ אינטערנאַצי-יאל פּוּר, און ס'ווערען שוין געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט פראַנצויזישע, ענגלישע, שפּאַנישע, שוועדישע און אַנ-דערע פערלאַנגען וועגען איבערזעצען דאס בוך אויף די דאָזיגע שפראַכען, כדי ס'זאָל ווערען אַ „לעהרבוך פאַר אַלע פעלקער".

די רעדאַקציע בעריהמט זיך, אַז „אָנגעהעריגע פון אַלע פעלקער פון דער וועלט" האבען געגעבען געלד געשענקט און געפאָרגט, פדי צו מאַ-כען מעגליך דאס צוזאַמענשטעלען און אויסגעבען פון דאָזיגען ווערק און די רעדאַקציע האָפט, אַז אַ דאָנק דער דאָזיגער צוזאַמענאַרבייט וועלען די פעלקער ענדליך פערשטעהען, אַז נישט דייטשלאַנד איז זייער פינדל, נאָר דאס יודענטום". די רעדאַקציע שרייט אויס צום סוף פון דער הקדמה:

די מחלוקת צווישען אונז דייטשען און אנדערע פעלקער מוז אויפהערען; זי איז נאָר אין די אינטערעסען פון די יודען. די פעלקער מוזען געמיינזאַם לעזען זייערע פראַגען און דער „אליאנס איוראעליט אוניווערסעל" אנטקעגענ-שטעלען אַ נישט-יודישען ראַסען-ריינעם און ראַסען געזונדען פערבאַנד אונטער דער פיהרונג פון דער נאָרדישער ראַסע, וועמענס ערשטע ארבייט דאָרף זיין אַבשאַפּען גלייכע רעכט פון יודען. גאָטס מיהלען מאַהלען פאַמעליך. אין וועניגער ווי הונדערט יאָהר וועט מעהר קיין יודען-פראַגע נישט זיין. זיי וועלען פערשווינדען פון צווישען די פעלקער. און קיינער וועט זיי נישט קענען און וועט זיי נישט דאָרפּען קע-נען.

„די פיהרער פון די פעלקער מוזען אָבער האָבען ביי זיך בעראַטער, וועל-כע זאָלען ווייטער שטויירען דאס לע-בען פון די יודען און דאס יודענטום. פרי צו וואָרענען און פעהרענען, אז די פעלקער זאָלען שוין קיינמאל נישט ארונטערפאלען אונטערן יאָך וואס די קינדער פון יעקב און דויד האבען טוי-זענדער יאָהרען אין איהם געהאַלטען די פעלקער.

די נאציס זענען נישט נאָר פאָרויכ-טיג, נאָר אויך ווייטזיכטיג, מענשען מיט אַ ווייטען קוק!

פון דעם אלעם ווערט אָבער אויך קלאָר, אַז כאַטש די יודען „קלייבען זיך חרוב מאַכען אייראָפּא", ארבייטען די נאציס פונדעסטוועגען אויס פלענער ווי אונז חרוב מאַכען. און קלויבען זיך נאָר נישט די מפה איינציגמען. וואס פאַר אַ גלעצענדען מאַטעריאַל שטעלט צו די נאצי-ענציקלאָפּעדיע צום לאַכען! ליידער אָבער איז עס נישט נאָר צו לאַכען!

בעגריסט צו ווערען, ווייל ווי ס'זאָל נישט זיין-בעקומען עטליכע יודישע פאמיליעס א מקור פון פרנסה.

חזנים-סעזאן.

סאיז נישט היינט חודש-אלול און פונדעסטוועגען האבען מיר איצט א חזנים סעזאן.

קודם-כל די שטאדט-שוהל, אַט האַלט דער שטאדט-חזן ה' באַדאָש ביים אַוועק-פאהרען קיין אַפריקאַ, גרייטען זיך שוין חזנים וואס וועלען אַהערקומען אין די נאָנטסטע טעג, כדי צו דאווענען אויף פרובע. ווי מען שמועסט, זענען שוין איינגעלאָרען געוואָרען אַ האַלב טויז אַזעלכע חזנים, וועלכע וועלען לויט דער רייהע בעווייזען, וואס זיי קאנען, טייערען, אַז ה' באַדאָש וועט זיי אַנטהוין אויף אַפריקאַניש און וועט בלייבען זיין צען אויפ'ן אָרט...

דאן האט אויך די נייע שוהל, וואס ס'איז דא א שטענדיגער קאנטאָר, וועל-כער האט גארנישט בדעה אַוועקצו-פאהרען, אויך איינגעלאָרען א חזן צו זאָווענען שבת. דעם פערגאַנגענעם שבת האט שוין דא געדאווענט דער פראַנק-פורטער חזן ה' פינקעלשטיין, און כדי איהם אויסצוהערען, זענען געקומען אַלע היגע „חזנים", ווי אויך מבינים, אזוי, אז די נייע שוהל איז געווען כמעט אזוי פול, ווי ביי הזכרת נשמות... דאן איז אויך געקומען צו פאהרען קיין טשענסטאכאוו, נאָר זיין חזנות-שוידים איז ווילנד, אונזער בן-עיר יצחק ריכטער, וועלכער גרייט זיך אויך אונז מהנה צו זיין מיט א דא-ווענעכץ.

ווי איהר זעהט אַלזא, האבען מיר אין רעכטען זומער, ווען ס'איז אונזער-

פרייליכע גרוסען פון „אראראט".

אין זיין איצטיגען ערשטען וועלט-טורנע האט דער „אראראט" בעזוכט פאָרזי, בריסעל, אַנטווערפּען און לאַ-דאָן, און איז דורך זיינע אויפטרעטען געוואָרען די סענסאַציע פון דער ווי-שער בעפעלקערונג אין די דאָזיגע שטעט. די איבערגעפולטע זאָלען האָ-בען געשטורעמט מיט פרייד און נחת. און עס וועט נישט זיין איבערגעטרי-בען צו איבערגעבען, אַז די יודישע קיבוצים דאָרט האָבען אויפגענומען אונזער איינציגען לוסטיגען קונסט-טע-אַטערל בסבר פנים יפות, מיט אַ זעל-טענער הארציגקייט און ווארימקייט. די צוויי פערגאַנגענע חדשים זענען פאַר'ן „אראראט" געווען איין גילדענע קייט פון טרוימפּען, פון פרעסע-לויב-געזאנגען, פון פיזירליכע קבלת פנים'ס און באַנקעטען.

געשטאַרקט און בעוואַפּענט מיט ני-עם מיט און דערפאָהרונג, געקערפּטיגט דורך אויטאָריטעטע מיינונגען און בע-פּרוכפערט פון דער איבערצייגונג, אז זיין אַכטי-עהריגע קינסטלערישע אַר-בייט ווערט ווי געהעריג, מיט בעגייס-טערער צושטימונג אויפגענומען אויך דורך די יודישע ישובים מחוץ לארץ, פערענדיגט דער „אראראט" בקרוב זיין ערשטען אויסלאַנד-טורנע און קעהרט זיך צוריק אַהיים, קיין פוילען, בכדי זיין ארבייט צו קאָנטינואירען אין דער צוגרייטונג צום קומענדיגע סעזאן.

PLYN
RADIOL
radikalnie usuwa odciski, zgrubienia skóry.

ODCISKI
ZGRUBIAŁA SKÓRĘ
BRODAWKI
USUWA BEZ BÓLU
I BEZPOWROTNI
KLAVIOL
A.P. KOWALSKI

Pot pach i niemilą
woń usuwa plyn —
„DELTA“
pot nóg usuwa proszek —
„DELTA“,

נישט געווען צו דערקענען, צוליבען דעם וואס זייערע פנים'ער זענען גע-ווען ווי אין ברוינע מאַסקעס... זיי דערצעהען וועגען זייערע צרות. לויט דער אינציאָטיוו פון קהלה-פרעזעס איז צונויפגערופען געווארען אַ ראַיאָן-קאָנסערווענץ פון די קהלות פון טשענסטאָכאָווער פאָוויאַז, כדי צו שאַפּען אַ קאָמיטעט פאַר'ן פילסודסקי-מאַנומענט.

זענען געקומען די ראשי-קהלה פון די אַרומיגע שטעטלעך און האבען נאטירליך דעם קאָמיטעט געגרינדעט. אָבער דאָס איז נאָך נישט אַלץ — דער עיקר איז געווען דאס, וואס זיי האבען אוב דערצעהלט וועגען דעם, וואס ס'טהוט זיך אין זייערע שטעט-לעך און דאס איז גרויזאם, שרעקליך. די יודען, אויסער וואס זיי פערלירען יערע מעגליכקייט פון פרנסה, לעבען זיי נאָך אין כסדר'דיגער שרעק פאַר אָנפאלען, און דאס איז נישט בלויז אומזיסטע שרעק, נאר זיי פיהלען עס אויך אויף זייערע אייגענע פלייצעס. כ'ווייס נישט, אפשר טאָר מען נישט וועגען דעם שרייבען, אַ פאַקט איז אָבער, אַז די יודען אין די שטעט-לעך האבען א סך צו דערצעהלען ווע-גען די צרות, וואָס זיי לעבען דארט איבער.

ליתן.

proszki
KOWALSKIA
STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BOLACH GŁOWY
FABR. CHEM.-FARM. A.P. KOWALSKI WARSZAWA

איז דער שקל נישט קיין וואהל-אינ-סטרומענט נאר אַ לעגטימאַציע, וועל-כע דאָרף בעווייזען זיין צוגעהערניגקייט צו דער יודישער נאַציע.

איצט קומען פערשידענע גרופען אין ציוניזם און אפשיידען זיך מיט דעם הערצל פראַגראַם, וועלכער איז ווייט פון דעם פראַגראַם וועלכען הערצל האט געשאַפּען און איז אַנעקעלעהאַפּטע קאָריקאַטור פון דער ריכטיגער הערצל-אידעאָלאָגיע. מען קאָן פיליכט טאָלע-רירען אין דעם הערצל פראַגראַם פער-שידענע אונפונקטליכקייטען אין די ווע-ניגער וויכטיגערע פראַגען, וועלכע זע-נען נאָע דעם ציוניזם אָבער אין די הויפט פראַגען ווי צ. ב. צי בויען מיר א יודענשטאָט אָדער אַ בינאַציאָנאַלען שטאַט, צי דאַרפּען מיר זיך אונטער-וואַרפּען דעם דיסציפלין פון דער ציו-ניסטישער אָרגאַניזאַציע, צי בויען מיר אַ סאָציאַליסטישען שטאַט, צי דאַרפּען מיר אונטערשטיצען די נאציאָנאַלע פאַנדען קאנען קיין אונפונקטליכקייטען און מיינונגס פערשידענהייטען נישט זיין, אין די דאָזיגע פראַגען איז נאָר קאָמפּעטענט אונזער וועג-ווייזער טע-אָדאָר הערצל.

טראָץ דעם וואס דער ריינער הער-ציאָנער ציוניזם איז היינט שטאַרק בעררהאט דורך דעם, וואס א גרויסער טייל ציוניסטען האט דעזערטירט פון דעם הערצל פראַגראַם, קאָן ער אָבער קיינמאל נישט פערלירען ווערען און אויסגעמקט ווערען פון אונזערע הער-צער.

די יודענשטאָט פאַרטיי, וועלכע איז נאָך היינט נישט גרויס אין דער זאהל, האט אויף זיך גענומען די מיסיע צו וועקען און פראַגאַרירען דעם הערצליאַנישען ציוניזם אויף דער יודישער גאָס. קליין אין זאָהל אָבער שטאַרק אין אויסגע-האַלטענקייט און אין טריישאַפּט צום ריינעם ציוניזם, געהט די יודענשטאָט-פאַרטיי אין דעם וועג, וועלכער פיהרט צום נצחון. דאס יודישע פאָלק, ריהמט זיך אז עס איז א „עם הנבחר", מיר יודענשטאָטלער קאנען זיך ריהמען דאס מיר זענען די אויסדערוועהלטע פאַרטיי, וועלכע טראגט הויך די פאָהן פון דעם הערצליאַנישען ציוניזם און אזוי ווי אונזער וועג-ווייזער און מנהיג האט זיך נישט צוזאַמענגעבראַכען טראָץ אַלע שטערונגען, אַזוי וועט די יודענשטאָט פאַרטיי נישט צוזאַמענגעבראַכען ווע-רען, נאָר געהן אין איהר וועג בכדי ציריקצוברענגען די דעזערטירטע ציו-ניסטישע מחנה צום ריינעם הערצליאַ-נישען ציוניזם און מיט דעם דערפיה-רען צו א יודענשטאָט אין די היסטאָרי-שע גרעניצען פון ארץ ישראל.

עולם האט הנאה. דאָסוועלכע איז אין דער שטאַדט-שוהל, עס האט דארט געליינעט איינער, וועלכען מען האָט צוליעב געוויסט סיבות בעשלאָסען מוחל צו זיין די טובות און אָנגאַזשירט א יונגען בעל-קורא, פון וועלכען די שטאַדט מתפללים זענען שטאַרק צופרידען. אונזערע שוהלען האָבען היינט באמת גוטע בעל-קורא'ס.

אזוי ווי אין מאַסקעס...

די וועלט וואָלט נישט געהאט קיין טעם, ווען זי זאָל זיך פיהרען אַלע מאָל אויפ'ן זעלבען סיסטעם. מען מוז יעדעס מאָל אויסטראַכטען עפּיס אַנ-דערש, כדי די מענשהייט זאָל זיך האָבען מיט וואס צו שפילען.

ווער שמועסט דאס ווייפערדישע מין-זיי האבען דאך אַלע טאג אַנדערע מאָדעס, און נישט איצט איז מיינ אויפגאַבע און איך בין גאַרנישט אומ-שטאַנד זיי דאָ אַלס אויסצורעכענען. וועגען איין מאָדע, וואָס איז אגב די לעצטע, וויל איך דערצעהלען:

די מיידלעך האַלטען היינט פון אַב-ברענען דאס פנים און דער עיקר דעם שטערען. קומט זונטאג פאהרען זיי קיין קארוינאווי אָדער אין אַנדערע מקומות און פייגלען זיך און בראַטען זיך אַזוי שטאַרק אויף דער זון, אַז די פנים'ער בעקומען אַזא קאָליר, ווי זיי וואָלטען געטראָגען מאַסקעס. עטליכע בעקאנטע פרייליינס מיינע האבען יענע וואך געהאט א פרע-טענסיע צו מיר, פאָרוואס איך גרוס נישט צו זיי, האָב איך זיי געגעבען עהרען וואָרט, אַז כ'האָב זיי נישט דערקאנט, ווייל ס'איז זיי פאַקטיש

וועלכע זאָלען קאנען איבערגעבען דאס, וואָס מען טהוט פאַר די דאָזיגע קי-נדר, און אויב מען האט צו די גרויסע, צו די פערשידענע געזעלשאַפּטען פערטענציעס פאַר זייער אומגעלומ-פערטער אַרבייט, מוז מען זיי מוחל זיין צוליעב דעם איינציגען הערצא-י שטען טהאַט, וואָס זיי טהוען פאַר די קינדערלעך; מעג זייער יונג אפילו ווי גרויס זיין, ווערט עס בלאָס אַקעגען דעם גרויסען הייליגען ציעל.

הארציגע יודישע קינדערלעך, פער-ברענגט אויף דער פרייער לופט און זאָל אייך צוקומען אַ שטיק געזונד!

די אמת'ע בעל-קורא'ס.

אַזוי ווי זיי וואָלטען זיך אָבגע-שמועסט, די צוויי שוהלען — די שטאַדט-שוהל און די נייע שוהל — ביידע האָ-בען לעצטענס אָנגאַזשירט צוויי פרישע יונגע בעל-קורא'ס.

אין שטיבעל מאכט מען פון בעל-קורא נישט קיין וועזען. לייענט נישט בעריל, לייענט חיים, ווארום, וועלכער יוד קען דאָס נישט לייענען אין ספר; אַנדערש איז אָבער אין אַ שוהל. דאָרט מאכט מען פון אַ בעל-קורא אַ גאַנץ וועזען, און אָפּטמאָל מוז אין אַ שוהל זיין גיכער אַ גוטער בעל-קורא. ווי אַ חזן.

ביז נישט-לאַנג האט אין דער נייער שוהל געליינעט איין בעל-קורא, דאן אַ צווייטער, ענדליך האבען זיי גע-פאַקט אַ יונגען בעל-קורא, און נישט בלויז לייענען קען ער, נאָר ער איז אויך א שטיק חזן; ער דאווענט אין דער וואַכען, ווי אויך מנחה יעדען פרייטאג און שבת, און דערביי פרא-וועט ער חזנישע שטיק פון וואס דער

א רודערעכץ...

(ארום די חזנים-פרובען אין דער נייער שוהל).

דער רעפערטאר איז געווען א פער-שידענארטיגער: אי יודיש, אי קלאַסיש, אי מיט'ן קניישש, מיט אַנאָך, אי מיט קאלאראטור, איסגעשריען אלע מעגליכע רעגיסטער, מיט איין וואָרט-ער האט מיט שטורם געוואָלט נעמען די פּעס-טונג פּלעוונע, אריינגעהאַקט אפילו אַנאָמער ר' אלעזר, וואס איז אין דער נייער שוהל אַסור ווי חזיר א. ד. גל. אויך אין דער פריה האט ער משלים געווען מיט א ברכת פהנים כדבעי.

דו שטימונג ביים עולם איז געווען, ווי געוועהליך אין אזע פאל, א פער-שידענארטיגע. איינער איז געווארען נתפעל, דער צווייטער האט געמאַכט אַניעה, איין גבאי האט אפילו ארויס-געזאגט א חכמה, אַז אַנשטאָט א כאָר, וואס מען דאַרף האבען אויף די ימים נזרים, זאָל מען בעסער אַנגאַזשירען נאָך א חזן; רופט זיך אַב א צווייטער, אז דאס איז א משל כחרס הנשבר... ווען מען האט ביי מיר געפרעגט מיין מיינונג, האָב איך געזאגט אזוי צו זאגען:

די טשענסטאכווער גבאים זענען דאָך פאַרט נישט קיין רשעים, וויל איך זיי פרעגען פאַלגענדע קשיא:

אין קאָטאָוויץ איז מיט א צייט צו-ריק פלוצלינג געשטאַרבן דער דאָר-טיגער חזן, האט זיך געמאַכט א געיעג פון חזנים פון ארבע פנות העולם אויף דעם קאָטאָוויצער פּאָסטען. האבען אָבער די קאָטאָוויצער גבאים בעשלאָסען, אַז אין פערלויף פון יאהר זאָל דער פּאָס-טען בלייבען נישט בעזעצט און זאָגן נישט דערלויבען קיינעם אויף פראָבע צו וואָלטען זיך נישט כליעבען די טשענסטאכווער גבאים אַראָנגעמען א שטיקעל מוסר השכל פון די קאָטאָ-וויצער... בפרט, אז אונזער קאָנטאָר-זאָל אונז נאָך לאַנג לעבען-איז בקו הבריות אויף אלע יודען געזאגט גע-וואָרען.

פּן-שמואל.

די דינסטאָג'דיגע שטאָדט - ראַט - זיצונג.

אַז מען זאָל וועלען בעשעפטיגען אלע אַרבייטסלאזע פון שטאדט, ווען אפילו נאר אין פערלויף פון 5 חדשים, וואלט דאס געראַפט אסטעטן 4 מיליאן זל., וועגען וואס מ'קען נאָטירליך נישט חלומ'ען. צוליב דער זעלבער סיבה קען אויך נישט געהעכערט ווערען דער סאג-לויץ פון די יעצט בעשעפטיגטע אַרביי-טער אויף 4 זלאָטעס.

אין דער אָבשטימונג ווערט די דרינג-ליכקייט פון דעם דאזיגען פארשלאג אנגענומען מיט די שטימען פון פ. פ. ס. און ענדעקעס.

אונטערשטיצנדיג דעם פארשלאג ערקלערט ר. גלינסקי (ענדעק), אַז אין פוילען דאַרפען בעשעפטיגט ווערען אלע פאַלאַקען און נישט קיין פרעמדע, ווייל פוילען איז נאר פאר פאַלאַקען, איבער-הויפט, אַז יודישע אַרבייטסלאזע איז פערהאן קוים עטליכע צעהנדיג. דע-רויף טרעט אַרויס ר. בראַם, וועלכער ווארפט אַב די דאזיגע יודען-פרעסערישע ערקלערונג און זאָגט, אַז די יודען הא-בען פונקט אַזעלכע רעכט אין פוילען ווי אַלע אנדערע. אויך ר. דאמבראווסקי (פ. פ. ס.), וועלכער שטיצט דעם פאַר-שלאַג וועגען די ארבייטסלאזע, רעכענט זיך אַב מיט די ענדעקעס און זאָגט, אַז די פ. פ. ס. קעמפט נישט דערפאר, ווייל אין פוילען זענען דא יודען - דער אַרבייטער ווערט פונקט אַזוי בעהאַנ-זעלט און אויסגענוצט דורכ'ן קאַפיטאַ-ליסט, וואס דאָווענט אין דער שוהל, ווי אויך דורכ'ן קאַפיטאַליסט, וואס בעט אין דער קירכע, אדער אין אַנאָנדער געבעט-הויז.

דער פארשלאג פון פ. פ. ס. וועגען אַרבייטסלאזיקייט ווי אויך אלע אַנדע-רע דרינגענדע פארשלאגען ווערען אי-בערגעשיקט אין דער שטאָדט-פערזואל-טונג זיי צו בעהאַנדלען. דער פארשלאג פון פ. פ. ס. וועגען פראָטעסטירען געגען דער וואָהל-אַרדינאַציע צום סיים און סענאַט ווערט אלס אויסדריקליך-פאַלי-טישער דורכ'ן סאָרויצער מאַקעוויטש אָנגעוואָרפען.

דער שטאָדט-ראַט טרעט דאָן צו אויסצוועהלען א מיטגליד אין וואָעוואָ-

דישען ראַט, אין דער ערשטער אָבשטי-מונג האט קיינער פון די קאָנדידאַטען נישט בעקומען קיין אַבסאָלוטע מעהר-הייט שטימען. בעת דער צווייטער אָב-שטימונג איז אויסגעוועהלט געווארען ר. דזיובאַ, וועלכער האט בעקומען 21 שטימען געגען ר. שמידט, פאר וועמען ס'זענען אָבעגעבען געווארען 14 צעט-לען.

ווייטער איז אַנגענומען געוואָרען דער פאַרשלאַג פון מאָגיסטראַט וועגען נעמען א לאַנג-טערמיניגע הלוואה אין דער באַנק גאָספּאָדאָרסטוואַ קראָזאווענאַ אין דער הויך פון 138.320 זלאָטעס אויסצובויען 28 הייזלעך פאַר איינצעל-גע פאַמיליעס אין מירוב-זאָוואָדזיע. די דאָזיגע הלוואה וועט אַבערצאהלט ווע-רען אין פערלויף פון 50 יאהר אין 6 חדשים'דיגע ראַטעס. איינשטימיג איז דער מאָגיסטראַט פּעפּולעמעכטיגט גע-ווארען אויסצושטעלען וועקסלען פאַר א סומע פון 150 טויזענד זלאָטעס, כדי צו דעקען אין פערלויף פון בודזשעט-יאהר מאַנכע ביז-אהעריגע התחייבות פון מאגיסטראַט.

מען טרעט דאָן צו צו בעהאַנדלען דעם רעזולאָמין פאַר'ן שטאדט-ראַט, וואס איז צוגעשטעלט געווארען דורך דער רעזולאָמין-קאָמיסיע. אין נאמען פון די ענדעקעס טרעט ארויס ר. פלע-באַנעק, וועלכער פראָפּאָנירט צווישען אנדערן, אז דאס רעכט אריינצוטראגען פאַרשלאַגען אין שטאדט-ראט זאָל אַני-שטאָט 1/6 האבען 1/5 פון אַלע ראַט-מיטגלידער, דער דאָזיגער פאַרשלאַג איז אויסדריקליך געווענדעט געגען יו-דען, פרי אונמעגליך צו מאַכען די יו-דישע ראַטמענער אריינצוטראנען וועל-כען ס'איז פאַרשלאַג אָהן דער מיטהילף פון נישט-יודען. נאכדעם, ווי מעהרערע ראַטמענער זאגען זיך אַרויס וועגען דער אויספערסערונג פון ר. פלעבאַנעק ווערט דער רעזולאָמין אַנגענומען לוי-ט'ן פאַרשלאַג פון דער רעזולאָמין-קאָ-מיסיע.

דערמיט ווערט די זיצונג האַלב 1 א זייגער ביינאַכט פערענדיגט.

ספּעציעלע חפלה צוליב'ן יום-טוב פון ים.

מאָרגען שבת 10 א זייגער פריה קומט פאר אין דער שטאָדט-שוהל א ספּעציעלע חפלה אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן "יום-טוב פון ים".

ראַבינאַט-דיושור אין קהלה-לאָקאַל בעת די זומער-פעריע?

כדי צו פערלייכערען דער יודישער בפּעצליקעייג דאס פרעגען שאלות בעת די זומער-פעריען, ווען מאַנכע ראַבינאַט-מיטגלידער זענען אויף אורלויב, וועט אָנהויבענדיג פון היינט דיושור'ען יעדען דאנערשטאג און פרייטאג א מורה-הוראה אין קהלה-לאָקאַל, איינגאנג פון הויף, ליינס.

רעפּרעזענטאַנץ-געביידע פאַר'ן סטאַראַטמוע און פאַוואַטאָווע אָבשטיילונג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערנעהנטערן זיך פון טערמין פּונם אויספערטיגען די רעפּרעזענטאַנץ-געביידע פאַר'ן סטאַ-ראַטטווע און פאַוואַטאָווע אָבשטיילונג אויף סאָביעסקי גאַס, האט די "געזעל-שאַפט פון אינדוסטריעלער אין טשענ-סטאָכאָו" בעשלאָסען צו קומען צו הילף דער זעלבסטפערזוואַלטונג און בעלעגט דעם סטאראטסע ה' ראָנאוואסקי 16.200 זל. אויף אויסצופערטיגען דעם זיצונג-זאָל, וועלכער זאָל דיענען נישט בלויז פאר די געברויכען פון דער זעלבסט-פערזוואַלטונג, נאר אויך צו אַנדערע ציעלען מיט אַנפּעפּעטליכען ווירטשאַפט-ליכען כאַראַקטער.

פון דער רעווייאַניסטישער בע-וועגונג.

(צ. י.) די פּויריגע וואָך האט זיך ביי אונז אין טשענסטאכאוו, אזוי ווי אין דער גאַרער וועלט, אָנגעהויבען די דינר-אַקציע, וועלכע איז פראָקלאַמירט געוואָרען דורכ'ן רעווייאַניסטישען עק-זעקסיוו - קאָמיטעט. די הייזיערהיגע דינר-אַקציע ווערט פערזוואַנדעלט אין א מאַסען-אַקציע, ווייל זי דאַרף זיין די צוגרייטונגס-באַזע פאַר דער נייער ציי-ניסטישער אָרגאַניזאַציע.

דער קאָנטיגענט פון דינרים פער-פּרייטונג ביי אונז אין שטאדט איז פינימום ביז 1000. ביז-איצט זענען שוין פערשפרייט

געוואָרען אייניגע הונדערט דינרים. דער פרייז פון א דינר איז 60 גר. מיט דער היגער דינר-קאָמיסיע פיה-רען אָן די חברים: ש. פרידמאַן-דינר-קאָמיסאַר, מיטגלידער פון דער קאָמי-סיע: גח קרילאָנד, פ. וויינשטאַק און א. לענטשנער.

מאָרגען שבת 4.30 נאכמיטאג קומט פאַר אין לאָקאַל פון ברית הצה"ר די רעאָרגאַניזירונג פון דער יוגענד ביים הצה"ר א. נ. "מנורה". זי יוגענד ביים הצה"ר הויבט אָן אונטער דער לייטונג פון פראָפ. וויינבערג צו פיהרען אַני-א צעטעסיווע קולטורעלע ארבייט. דעם זעלבנען שבת 5.30 נאכמיטאג קומט פאַר א רעפּעראַט פון פראָפ. ב. וויינבערג אין לאָקאַל פון ברית הצה"ר א. ד. ט.: "אונזערע אויפגאַבען אין יעצטיגען מאָמענט".

דער בעקאַנטער פּסיכאָלאָג און שרפּטשטעלער פראָפ. יצחק פערנשטיין, וועלכער האט געזאָלט זיין אין טשענ-סטאכאוו די פּויריגע וואָך, וועט ערשט קומען קינפּטיגע וואָך זונטאג, דעם 30 טען. חוץ דעם רעפּעראַט אין זאָל "מכבי" וועט אויך מיט זיין בעטיילי-גונג פאַרקומען א בעראַטונג פון "קאָ-מיטעט צו בויען דאס עמיגראַנטען הויז א. נ. פון מאָרשאַל יוזעף פילסודסקי". די בעראַטונג וועט פאַרקומען זונטאג, דעם 30 טען ד. ח. 6 א זייגער פער-נאַכט אין לאָקאַל פון ברית הצה"ר. א חוץ דעם וועט פאַרקומען א בעראַ-טונג פון אלע רעווייאַניסטישע ועדים מיט דער בעטייליגונג פון פראָפ. בערנ-שטיין.

די סטראָנאַנעס פון גרינווארג פּרובטען און שפּייז - אַרטיקלען בלייבען אויפ'ן אַלטען מאַרק

ווי די היגע פרעסע האט די לעצטע טעג מיטגעטיילט האבען פון 1 יולי אָן שוין געזאָלט אינגאַנצען ליקווידירט ווערען די סטראָנאַנעס אויפ'ן אַלטען מאַרק, אַזוי, אַז אויך דער האַנדעל פון שפּייז אַרטיקלען, פּרובטען און גרינוואַרג האט געדאַרפט איבערגעטראַגען ווערען אויפ'ן נאָרוואָויטש - מאַרק אין זא-וואָדזיע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האט די וואַך פרעזעס וואָזענבערג אינטערוויענירט ביים שטאָדט פּרעזידענט מאַקעוויטש און אין רעזולטאַט פון דער אינטער-וועגן וועט דער האַנדעל פון די דאָזיגע אַרטיקלען ווייטער בלייבען אויפ'ן אַלטען מאַרק.

נדבות פאַר דער געז. "חומכי-עניים"

פון א סכסוך צווישען די ה"ה: ישראל זינזוועל קאָפּלאָוויטש ווילסאָנאַ 18 מיט בערל האַפּמען אלטער מאָרץ האבען זיי געשפּענדעט 40 קילאָ ברויט.

ווער האט געוואונען?

די לאָסען פון די גרעסטע געווינסען פון דער 1 טער קלאַס פון דער 33-טער מלוכה-לאַטעריע האבען זיך געצויגען דעם 24 טען ת. מ. דאס געווינס פון 100 טויזענד זל. איז געפאַלען אין איי-נער פון די ווארשאווער קאָלעקטורען אויפ'ן נומער 27.573.

א העלפט פון דער סומע וועט אריינצוגעדירען קיין שעדלעך, ווייל דער בעזיצער פון 2 פערטעלעך איז איי-נער פון די דאָרטיגע דאָקטוירים. מיט דער 2 טער העלפט וועלען זיך טיילען די איינוואוינער פון ווארשא: דער ה' ש. ב., א בעאמטער פון א געוויסער טעכנישער פירמע און דער ה' ט., א קעלנער.

אין זעלבנען טאג איז 50 טויזענד זל. געפאַלען אויפ'ן נומ. 67.790, וועלכער איז אויך פערקויפט געווארען אין איי-נער פון די ווארשאווער קאָלעקטורען. די קויפער זענען ראדאמער איינוואוי-נער.

די ציהונג פון דער 2-טער קלאַס הויבט זיך אָן דעם 16-טען יולי ה. י. און באַזיצט פיעל גרויסע געווינסען, דעיינא: 2-צו הונדערט טויזענד זל., אזויפיעל צו 50 טויזענד זל., און 20 טויזענד זל. צעהן צו 10 טויזענד זל. א. א. וו.

מיר דערמאָנען, אז דער פּלאַן פון דער 33-טער מלוכה-לאַטעריע זעהט פאַראויס, איטער די ציהונגען אין די גאָמאַלע 4 קלאַסען, נאך א אומיסטע צוואַנג ציהונג אויף חנופה.

קאָמוניקאַט.

1.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערהאַלטע-נעם צירקולאַר פון צענטראַלען קאָמיטעט צו פּעראַייביגען דעם אַנדענק פון מאָר-שאַל פילסודסקי, איז אויף דער פער-וואָלטונגס-זיצונג פון דער קהלה פּונם 11 ד. ח. בעשלאָסען געווארען צו שאַ-פען אין אונזער שטאָדט א לאָקאַלען קאָמיטעט, און וועלכען ס'זאָלען זיין פערטרעטען פאַרשטעהער פון די קהלה אַרגאַנען, ווי אויך פון די אַרטיגע פא-ליטישע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַ-ציעס.

צו דעם צוועק איז צונויפּערופּען געווארען א קאָנפּערענץ פון פאַרשטע-הער פון אַלע ריכטונגען, אויף וועלכער ס'איז געשאַפּען געווארען דער קאָמיטעט צו בעהערען דעם אַנדענק פון מאָרשאַל פילסודסקי.

ביז יעצט זענען צום קאָמיטעט צו-געטרעטען דער ראַבינאַט, קהלה-פער-וואָלטונג, קהלה ראַט, אגודה, ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, רעווייאַניסטען, דעמאָ-קראַטישע גרופּע, "זשוב", פאַבריקאַנטען און סוחרים פּעראייין, האַנדעווערקער-זער-באַנדי, קליינהענדלער-פּעראייין (בערקא יאָטעלעוויטשא 18).

2.

זונטאג, דעם 23-טען ד. ח. איז אין היגען קהלה לאָקאַל פאַרגעקומען א קאָ-פערענץ פון פאַרשטעהער פון די קהלות פון טשענסטאָכאָווער פּאָוויטש, כדי צו שאַפען א ראַיאָן-קאָמיטעט, אין הסכּם מיט די אינסטרוקציעס פון צענטראַלען קאָמיטעט צו פּעראַייביגען דעם אַנדענק פון מאָרשאַל פילסודסקי.

אין דער קאָנפּערענץ האבען זיך בעטייליגט אויסער די פאַרשטעהער פון דער טשענסטאָכאָווער קהלה אויך פּאָלי-גענערעלעצאָטען, די ה"ה: פּנחס אונגליק און אברהם שמוילעוויטש (קלאָ-פּוצק), ישראל יוועפּאָוויטש און שמעון שער (קרושעפיץ), משה יאקובאוויטש (פּשעריב) און בעריש פישער (אַמסטוב). אויף דער קאָנפּערענץ איז געשאַפּען געווארען א ראַיאָן-קאָמיטעט, אין וועל-כען ס'געהען אַריין די פרעזעסען פון די בעזונדערע קהלות און ס'איז אויך בעשלאָסען געווארען, אַז אויף די אַלע ערטער זאָלען אָרגאַניזירט ווערען לאָקאַלע קאָמיטעטען.

י. ראָזענבערג

מיטגליד פון צענטראַלען קאָמיטעט צו פּעראַייביגען דעם אַנדענק פון מאָרשאַל פילסודסקי.

יצחק ריכטער וועט שבת דאָווענען אין דער נייער שוהל.

דער בעוואוסטער זינגער יצחק ריכ-טער, וועלכער האט זיך צוריקגעקערט פון זיין שטודיום אַלס חזן אין ווילנא, וועט דעם היינטיגען פרייטאג און שבת דאווענען אין דער נייער שוהל.

ה' ריכטער האט דורך דער צייט געזאָווענט אין דער שטאָדט-שוהל אין ווילנא, גראדא און אַנדערע שטעטט און אומעטום אַרויסגערופּען בעוואונדע-רונג און התפעלות.

איצט וועלען די טשענסטאָכאָווער מגנים האבען א געלעגנהייט צו הע-רען דעם יונגען חזן, וועלכער האט אין משך פון דער צייט זיך שטאַרק פער-פּולקאָמט אין חזנות-פאַר.

פון „ברית-החיל"

לויט דער אויפפאָדערונג פון משרד הראשי פון „ברית החיל" אין פוילען דורכצופיהרען די דינר-אַקציע ווי אויך א רייהע אנדערע וויכטיגע זאַכען קומט פאַר שבת 5 א זייגער נאכמיטאג אַנאָסיפה פון גאַנצען טשענסטאכאָווער סניף, אויף וועלכען אלע חברים ווערען אויפּגעפאָדערט צו זיין אנוועזנער.

עפעס וועגען קינדער-פלעגונג.

ווי בעזואוסט איז א קליין קינד אין אַלגעמיין עמפּפּינדליך, דען דער איי-דעלער אָרגאַניזם איז יינער איז נישט ווי-דערשטאַנדספּעהיג אויף קראַנקהייטען. דאס געפּעהרליכקייט אויף אַנשטעקונג איז זעהר גרויס. און נור א דאנק דער ריינקייט שיצט עס פון דעם. מ'דאַרף צוליב דעם דאס קינד אָפּט וואַשען און אָפּט טוישען זיינע וועש צום וואַשען מעג מען נוצען נור סופּטעלע. נאָטיר-ליכע זיף ווי צ. ב. ש. זיף, "קאָלאָ-טאי מיט'ן וואַשברעטעל".

Szkoła Rzem. Przemysłowa dla Żydów

w Częstochowie, Garncarska 8
podaje do wiadomości, że zapisy przyjmuje się od 15 czerwca
do 20 lipca b. r.
Ilość miejsc ściśle ograniczona.
Kancelaria czynna codziennie od godz 9-ej do 13-ej

א קראנקער מאגאזין
איז אַמט גורם פערשידענע קראנקהייטען.
ZIOŁA z GÓR HARCUI Dra LAUERA
איז אַ גוט מיטל צום רעגולירען דעם מאגאזין. זיי בעווייזען
אָפערירענדיק, זענען אַ מילד, נאטירליך דורכריינגענדיק-מיטלע
זיי בעווייזען די טוילונגס-עלעמענטען, וועלכע פערמינען
דעם קערפער
ZIOŁA z GÓR HARCUI D-ra LAUERA
ווערען אויך גערן גענוצט דורך קראנקע ביי לעבער-לידערן
נירען, גאל-שטייגער און מערידען.

אויסרוף פון פרעזידענט זשאבאטינסקי וועגען דער דינר-אקציע.

צו אלע רעוויזאניסטען און צו אלע, וועלכע זענען געבליבען טריי
הערצלעך.
דער היינטיגער דינר דאָרף הייסען דער דינר פון נצחון און-דאס
וועט ער זיין!
אַלס פּוּל-יוזאָן פון די מעכטיגע געשעהענישען איז אונזער היינטיגער-
גע דינר-אקציע פערזאָנלעך געווארען אין אַ בעשטאנד-טייל פון יענע רע-
וואַלציע אינ'ם יודישען פּאָל און וואס זיינע עטלעכע הייסען: דער ארויסטריט,
דער פּלעביאציט, דער גרינדונגס-קאָנגרעס פון דער נייער ציוניסטישער אָר-
גאַניזאַציע.
דער דינר איז אונזער אָמוניציע פאַר דער דורכפירונג פון דעם דרי-
טען און ענטשיידענדיגען עטאַפּ. קיינמאל זענען מיר נאָך נישט געשטאַנען
פאַר אַזאַ געוואלדיגע אויסגאַבע ווי איצט-צו מאָביליזירען צו די וואַהלען
דעם גרינדונגס-קאָנגרעס אַ מיליאָן וועהלער. דאס וועט פערלאָנגען גרויסע
פינאַנסיעלע מיטלען: און קיים אַ פאַר טעג צווישען היינט און דעם 5טען
יולי מוזט איהר געבען זיך און אייער לייטונג די דאָזיגע מיטלען.
העכער הונדערט פופציג טויזענד הצה"ר-אָנהענגער האבען זיך אָפּגע-
רופען אויף דעם פּלעביאציט. 150 טויזענד דינרים מוזען בעשטעטיגען און
בעפעסטענישען זייער ערנסטקייט און לאַגאַליטעט, ספּערירט נישט קיין איין
איינציגע שעה, נוצט אויפ'ן יעדע פרייע מינוט, כדי איינצוקאסירען ביי אונ-
זער אָנהענגער דעם דינר, און קודם-פּל צאהלט איין תּיכּף וּמִיד אייער איי-
גענעם דינר.
די צייט איז קורץ, אָבער דער הצה"ר האט בעוווּזען, אַז פאַר איהם
עקזיסטירט נישט דאס וואָרט „שווער“. דעם 6טען יולי מוצאי שבת ה' תמוז
בשעת ווען עס וועט זיך אין דער גאַנצער יודישער וועלט אָנהויבען דער
גרויסער אויסמאַרש צו די וואַהלען צום גרינדונגס-קאָנגרעס פון דער נייער
ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, זאָל דער הצה"ר שטיין גרייט פאַר'ן ביישפּיללעכע
היסטאָרישען אויסטהא.
תל-חי!

זאב וואבאטינסקי.

א בריף אין רעדאקציע.

חשוב'ע רעדאקציע.
אין גר. 24 פון אייער חשוב'ער ציי-
טונג איז אונזער'ן קעמיל „וואס גע-
הערט וואס געוועהן“ געווען געשריבען.
אז אַנשטאט איך זאָל פאָהרען צו מיין
מוטער'ס לויב בין איך געפאָהרען משמח
זיין חתן פלח.
איך ערקלער קאטעגאָריש, אז דאס
שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט
און דאס האבען בייזוויליגע מענשען
מייענע שונאים פערשפרייט א שקר. טאָק-
טיש איז די זאך גאַנץ אנדערש.
זונטאג בין איך אָועקגעפאָהרען קיין
קרשעפיץ אויף אַ חתונה און ערשט
זונטאג 11 א זייגער ביינאכט האט מיין
פּרוי בעקומען א טעלעגראַמע, אז מיין
מוטער איז געשטאַרבן און ווען איך
בין מאַנטאג פארטאגס געקומען צו
פאָהרען קיין טשענסטאכאוו האָב איך
דערהאלטענדיג די טעלעגראַמע גלייך
אָפּגעפאָהרען נאָך דאָמבראָווע און זיך
בעטייליגט אין מיין מוטער'ס לויב,
וועלכע איז פאַרגעקומען מאַנטאג 5
נאכמיטאג.

רי ריכטיגקייט פון דעם איבענדער-
מאנטען קאָנען בעשטעטיגען מייער
אמת'ע דאָקומענטען פון דער דאָמבראָ-
ווער חברה קדישא און פון דער פא-
ליציי.
די בייזוויליגע ריכלות טרייבער,
וועלכע ווילען אויף אַזאַ אופן שאָדען
ברענגען מיין גוטען נאמען וועלען צו-
געצויגען ווערען צו טעראנטוואָרליכ-
קייט.
דאָנערדיג פאַר אָפּדרוקען די דאָ-
זיגע שורות פערבלייב איך
מיט דרך ארץ
חיים מונאוויטש
ביתן מסורס.

Kino „LUNA“
זשאן קראופארד
אין פילם
TANIEC MIŁOŚCI
איבער'ן פראָגראם:
קלאַנג-צוגאַבען, פאַראמאָנט און
פאָט ווי אויך דזשאַז-קאָנצערט גר. 3.
פרייזען פון 35 גראַשען אָן.

היינט געזענענע טשענסטאכאוו דעם גענ. סטאכעוויטש.

היינט, פרייטאג, 9 אָווענד קומט-פאַר
אין זאָל פון שטאַדט-ראַט די געזענענע
פון לייטער פון דער 7-טער דיוויזיע.
גענעראַל וואַלאַוו טאָכעוויטש, וועל-
כער געהט איבער, ווי מיר האבען שוין
געשריבען, אויף דעם אַמט פון שרף פון
גענעראַל-שטאַב.
גענ. סטאָכעוויטש האט בעת זיין
וויילען אין טשענסטאכאוו זיך ערוואָר-
בען אַלעמענס סימפּאָטיע און דערפאַר
וועט די געזענענע זיין אַ האַרציגע.

די אויטאָבוסען - קאָנצעסיע.

ווי מען טיילט מיט, האט די שטאַדט-
פערזאָנלעכע ערטיילט דער אונטערנע-
מאָג, וועלכע האט זיך געשאַפּען פון די
געוועזענע אָנגעשטעלטע אין דער געז.
„סיטראָן“, אַ קאָנצעסיע אויף צו פיה-
רען די אויטאָבוסען-קאָמוניקאַציע אויף
א משך פון 3 יאָהר.
די אונטערנעמאָנג האט זיך פער-
פליכטעט אויסצוהאַלטען דעם פערקעהר
אויף די ביז-יעצטיגע ליינעס ביי דער
מינימאַלער צאָהל פון 3 קורסירענדע
אויטאָבוסען. אין הסכם מיט'ן אָפּמאַך
טאַרען די פרייזען פון די בילעטען נישט
געהעפערט ווערען.

היינט פאָהרט אַב אַנ'אויספּלוג פון ציקליסטען נאָך דראָקע.

היינט, פרייטאג האָלצ 6 אָווענד
פערזאָנלעך זיך אויפ'ן פיעראַקצי-פּלאַץ
פאַר'ן מאָניטראַט ראָווערטיסטען, וועלכע
פאָהרען אַרויס פונקטליך 6 א זייגער
אַלס ראָווערען-שטאַמעטע, כדי אָפּצוגע-
בען כבוד דעם קערפער פון מאַרשאַל
פילטורסקי אויפ'ן וואָוועל און אַנטייל-
צונעמען אינ'ם שייטען דעם באַרג אויפ'ן
סאָוויניעץ.

די שטאַפעטע וועט מיט זיך מיטנע-
מען א שעהע אורגע מיט ערד פון די
קברים פון געפאַלענע זעלנער, פון די
קברים פון קעמפער אין יאָהר 1905,
ערד פון אַלטיינער שלאָס און פון
קלויסטער.
די אורגע מיט ערד איז זעהר
עפּעקספּול אויסגעאַרבייט פון אַנ'אַרמאָ-
טען-קויל פון א גרעסערן קאַליבר און
איז פערזעהן מיט'ן מלוכה-עמבליעס און
מיט'ן עמבליעס פון דער שטאַדט טשענ-
סטאכאָוו, ווי אויך א שילדעל מיט די
נעמען פון אַלע אָרגאַניזאַציעס, וואס
נעמען אַנטייל אין דער שטאַפעטע.

פראָפּעסאָר וו. מעסינג אין טשענ-סטאכאוו.

אין טשענסטאכאוו ווילט זיין א
קורצע צייט דער וועלט-פּעריהמטער
פּסיכאָלאָג, טעלעפּאַט און סאָנעסטיאָנער
פראָפּעסאָר וו. מעסינג.
דער נאמען מעסינג איז אין אונזער
שטאָט גוט-בעקאַנט פון זיינע סעאַנ-
סען, וועלכע ער האט אדורכגעפירט
מיט אַ פאַר יאהר צוריק און ארויס-
גערופען ערשטיגונג און בעוואונדערונג
ביי אַלע צושינער.
דורך דער קורצער צייט, וואס פראָפּ.
מעסינג ווילט אין אונזער שטאָט
האבען הונדערטער געסט איהם בעזוכט
און איהם ווייטער בעוואונדערט.
כאָראַקטעריסטיש איז, אז ביז זיין
קומען קיין טשענסטאכאוו איז היע גע-
ווען אַ גאַנצע חברה, אויגערופענע
טעלעפּאָסטען און כיראָמאַנטען און מי-
ט'ן אָנקומען פון פראָפּ. מעסינג זענען
זיי אַלע פערשוואַנדען געווארען, ווי-
סענדיג אז זיי וועלען דיסקרעדיטירט
ווערען דורכ'ן געניאַלען פּסיכאָלאָג-טע-
לעפּאַט וו. מעסינג.

א פאָמילערער צוג נאָך דראָקע.

די ליגע אונטערצושטיצען טוריסטיק,
ביי דער מיטוהילף פון דער באָהן-דירעק-
ציע, אָרגאַניזירט דעם 21-טען יולי א
פאָמילערער צוג פון טשענסטאכאָוו נאָך
קראַקע פאר די, וואס ווילען אַנטייל-
נעמען אינ'ם שייטען דעם באַרג פון
מאַרשאַל פילטורסקי.
דער אָפּמאַך וועט זיין זונטאג, דעם
21 יולי 6.40 א זייגער פרייה, אָנקום
נאָך קראַקע - 9.35, צוריקקעהר פון
קראַקע 7.53 אָווענד, אָנקום נאָך טשענ-
סטאכאָוו 10.50 אָווענד.
די קאָסטען וועלען בעטרעפּען 8 זל.
איינשרייבונגען נעמען אָן „אַרביט“,
אַלעס 16.

די צערעציע וויל מוסה זיין אונזער שפאָרט מיט אַ רייז-אַרישען ראָקסויריס-פעראייז.

זיך אָבער, אַז געוויסע ענדערקישע
ספּערען בעמיהען זיך צו שאַפּען אין
טשענסטאכאָוו א רייז-אַרישען ראָקסו-
ריס-פעראייז און וועגען דעם ענין זענען
שוין אויף היינט צוגעפערופען געווארען
די היגע פּוילישע ראָקסויריס אויף א
פערזאָנלעכע.
אינטערעסאַנט, ווי אַזוי עס וועלען
זיך בעציהען צום דאָזיגען ענין די היגע
ליבעראַלע פּוילישע ראָקסויריס.

פלוטיגע געשלעגען אויף אַסטאָני - גראַש.

פאַרם און שנעל איבערגעגאַנגען אין אַ
געשלעג. אין די הענד פון איינעם פון
די ברידער האט זיך בעוווּזען א האָק
און ביים צווייטען - אַנ'אייזערנער
דראָנג. די ברידער אימאַ זענען אָנגע-
פאַלען אויף דעם צוגלעזען רישינסקי,
וועלכער האט טראָץ דעם, וואס ער איז
נישט געווען בעוואַפּענט - דאך גע-
שטעלט א ווידערשטאַנד. די איבערגע-
וויכט איז אָבער געווען אויף דער זייט
פון די ברידער אימאַ, וועלכע האבען
רישינסקי'ן געשלעגן אין קאָפּ און אין
די פלייצעס.

דער שווער-פערזאָנלעכער רישינסקי
איז בעזיסענדיג זיך מיט בלוט, אַנדער-
געפאַלען אויף דער ערד, דאך האבען
זיך די ברידער אימאַ נישט צוריקגע-
האַלטען און זיי האבען רישינסקי'ן וויי-
טער געשלעגן.
ערשט ווען אויפ'ן אָרט פון בלוטיגען
געשלעג האט זיך פערזאָנלעך א גרוי-
טער המון, האבען די ברידער אימאַ
אָפּגעטרעטען, זיי זענען אָבער נישט
ענטלאָפּען, נאר זענען אַוועק אין נאָה-
טען 3-טען קאָמיסאַריאַט, וואו זיי האבען
געמאַלדען, אַז זיי זענען בעפאַלען גע-
ווארען... דורך רישינסקי'ן. אַלס בעוווּזי
האט איינער פון די ברידער אָנגעוויזען
אויף דעם צוראָפּעטען פנים.
דער לייטער פון קאָמיסאַריאַט, קאָמ.
טאָרונסקי האט אָבער געהאַט א חשד
און בעפּוילען צו פערהאַלטען די שלע-
גער ביז דער צייט פון אויפלאָרען דעם
גאַנצען ענין, וואס עס איז אויך אין
קירצען פארגעקומען.

די דורכגעפירט האבען אַלאָמירט
דעם קאָמיסאַריאַט, אַז אַנ'אונגעקאַנטער
מאַנספערשון ליגט אויף נאָרטאָוויטשאַ
גאַס שווער פערזאָנלעכע. דער פער-
וואונדערטער איז איבערגעפירט געווא-
רען אין שטאַדטישען שפּיטאַל, וואו
דער ריזשורירענדער דר. שפּערלינג
האט פּעסטגעשטעלט 4 וואונדען אין
קאָפּ מיט אַ האָק, נישט רעכענענדיג א
רייזע לייכטערע. רישינסקי'ס געוונד-
צושטאַנד איז זעהר אַנ'ערנסטער.
ווי עס ווייזט זיך אַרויס, איז דאס
דערמאָנטע געשלעג געווען א רעזולטאַט
פון א קריגעריי צווישען וואַלדיסלאוו
אוימאַ און רישינסקי'ן אויף פערלאַג-גאַס,
ווען רישינסקי האט אויסגעהאַקט די
שויעפן ביי אוימאַ'ן, וועלכער זאָגט, אַז
בעת'ן געשלעג האט ער פערלוירען 30
זלאָטעס און דאס דאָזיגע געלד האט
רישינסקי צוגענומען. דאס האט געוואָלט
זיין די סיבה פון דער נאָמה, ווען די
ברידער אימאַ האבען צוויי שעה שפּע-
טער געטראָפּען רישינסקי'ן פאר זיין
טויער.

די ברידער אימאַ זענען איבערגע-
וויזען געווארען צום אויספאַרשונגס-
ריכטער.
מען פון אינדאָסטאַן, וועלכער רעפּרע-
זענטירט די גרויסע ענגלישע פירמע
נאָרד וועסטערן קאמערשעל טרערינג
קאמפאַני.
א פאָמילערער צוג נאָך דראָקע.
די ליגע אונטערצושטיצען טוריסטיק,
ביי דער מיטוהילף פון דער באָהן-דירעק-
ציע, אָרגאַניזירט דעם 21-טען יולי א
פאָמילערער צוג פון טשענסטאכאָוו נאָך
קראַקע פאר די, וואס ווילען אַנטייל-
נעמען אינ'ם שייטען דעם באַרג פון
מאַרשאַל פילטורסקי.
דער אָפּמאַך וועט זיין זונטאג, דעם
21 יולי 6.40 א זייגער פרייה, אָנקום
נאָך קראַקע - 9.35, צוריקקעהר פון
קראַקע 7.53 אָווענד, אָנקום נאָך טשענ-
סטאכאָוו 10.50 אָווענד.
די קאָסטען וועלען בעטרעפּען 8 זל.
איינשרייבונגען נעמען אָן „אַרביט“,
אַלעס 16.

ווי בעוואוסט עקזיסטירט אין אונזער
שטאַדט אַנ'אַבטיילונג פון ראָקסויריס-
פערזאָנלעך אין פּוילען, צו וועלכען פ'נע-
הערען אַלע ראָקסויריס פון אונזער
שטאַדט - יודישע און קריסטליכע. אין
דער שפיץ פון היגען פעראייז, וועלכער
האט רייז-פראָפּעסטיאָנעלע אויסגאַבען,
שטעהט דער בעוואוסטער און אַלגעמיי-
נעליכער ד"ר מיקאָלסקי.
פון זיכערע קוועלען דערוויסען מיר

די איינוואוינער פון פראָסטא-גאס
אויף אַסטאָני גראַש זענען שבת
אַרום 6 א זייגער אינדערפריה איבער-
געוועקט געווארען פון אָפּקלאַנג פון
עטליכע שטאַטען.
ווען עטליכע פון די דרייטערע
זענען אַרויסגעלאָפּען אויפ'ן גאַס האבען
זיי דערזעהן א שרעקליך בילד: אויף
דער ערד איז אין אַ קאַלדזשע בלוט
געלעגען א יונגער מאַנספערשון, וועל-
כער האט אַרויסגעוויזען שוואַכע סימנים
פון לעבען.
עס איז שנעל אַלאָמירט געוואָרען
די גיכע הילף פון דער אובעזומפּעטשאַל-
נישט און דער נאָהנטער 3-טער קאָמי-
סאַריאַט. די אָנגעקומענע גיכע הילף
האט דעם פערזאָנלעכע אָפּגעמיהט
אין שטאַדטישען שפּיטאַל, וואו עס זע-
נען פּעסטגעשטעלט געווארען פיער
וואונדען אין דער פלייצע און אַז די
שאַטען זענען געקומען פון אונטען.
אַלס קרבן פונ'ם אַטענטאַט האט זיך
אַרויסגעוויזען דער 21-יערהיגער קאָ-
פּאָנטי פּוילינסקי, אַנ'אַרבייטער פון דער
פאַבריק „טשענסטאכאָוואַקאַ“, וועלכער
וואוינט אויף פראָסטא 14.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס איז דער
אָפּמאַל אויסגעפירט געווארען אין מאָ-
מענט, ווען פּוילינסקי איז אַרויס פון
וואוינונג, געהענדיג צו דער אַרבייט.
די פאָליציי האט ענטדעקט ביידע
אויספירער פון אַטענטאַט, פון וועלכע
איינעם איז געלונגען צו ענטלויפּען. עס
איז אָבער דא א האַמנונג איהם צו
פערהאַלטען.
דער צווייטער אַטענטאַט איז גע-
ווארען אַדעסטירט און איינגעוועזען אין
אויספארשונגס-אַרעסט אויף זאָוואַרויע.
דאס איז דער 31-יערהיגער יודעף זאָל-
קאָווסקי, וועלכער איז שוין נישט איינ-
מאַל געווען פערמישט אין פערשידענע
קאָמוניסטישע עסקים. אין קורצען האט
געוואָלט פארקומען זיין פראָצעס, נאר ער
איז דערווייל געווען אויף דער פריי.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס, טראָגט דער
אַטענטאַט א רייז-פאָליטישען כאַראַקטער
און איז אויסגעפירט געווארען לויט אַ
פאַרטייאישען אורטייל. פּוילינסקי האט
אין די נאָהנטסטע טעג געוואָלט אויפ-
טרעטען אַלס הויפט-בעשולדיגונגס-עדות
אין אַ קאָמוניסטישען פראָצעס.

די געזענע פון אַסטאָני-גראַש האט
מאנטאג ווידער אַדורכגעלעבט א בלי-
טיגע פאָסירונג.
צום שטעהענדיגן אויף נאָרטאָוויטשאַ
גאס נומער 284 אַנטאָני רישינסקי זענען
צוגעקומען די ברידער לעָאָן און וואַל-
דיסלאַוו אוימאַ (פערלאַג גאַס 20) און
אָנגעהויבען מיט איהם א קריגעריי,
צוליב פערזענליכע מיספערשטענדישען.
די קריגעריי האט אָנגענומען א שאַרפע

פון אינטערנאַציאָנאַלען פוטער-יריד אין ווילנא.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ערעפונג
פון אינטערנאַציאָנאַלען פוטער - יריד,
וועלכע וועט פאַרקומען דעם 29 ד. ת.
קומען שוין אַן נאָך ווילנא סוחרים און
פאַרשטעהער פון פירמעס מיט זייערע
סוחרים.
בית'ן 24 ד. ת. האבען 33 פירמעס
אָוויזירט סוחרה אַרום 155 טויזענד
פּעלען אין דער ווערט פון 3.700.000
זל. די סוחרה בעשטעהט פון: פיקסען,
קאָראָקלען, אָפּאָסען, גוטריעטען, ביב-
רעטען, סקונקסען, ברייטשטאַנצען, קרו-
ליקעס, ווידערס, נורקעס און פיעל
אַנדערע.
צווישען די צוגערייזטע געפינט זיך
אויך אַנ'עקזאָטישער גאַסט דיר. פּוילי-